

FILOSOFISKA FAKULTETEN
INSTITUTIONEN FÖR SKANDINAVISKA SPRÅK OCH
LITTERATUR

Zorana Stanko

**Sportkollokationer i svenska och kroatiska:
en korpusstudie**

Magisterarbete

Handledare: fil. dr. Goranka Antunović, fil. dr. Božo Bekavac

Zagreb, april 2016

Abstract

The main objective of this study is to investigate and analyse frequent sports collocations in Swedish and Croatian. This study also shows how the term *collocation* is defined in the field of corpus linguistics and gives general information about two corpus search methods in two large electronic corpora – the Swedish *Korp* and the Croatian *HNK*. The results of the conducted corpus searches show that the most frequent construction types of sports collocations with a nominal node in Swedish and Croatian are: adjective + noun, verb + noun, noun + noun, and noun + prepositional phrase. Finally, the lexicographic methods implemented in the construction of two separate collocation lists for each language are explained.

KEY WORDS: *collocation, contrastive analysis, corpus, Croatian, Swedish, sports, MI, logDice*

Sammanfattning

Huvudsyftet med detta arbete är att undersöka och analysera frekventa sportkollokationer i svenska och kroatiska. Arbetet framställer också hur termen *kollokation* definieras i korpuslingvistik och ger allmän information om två korpusökningsmetoder i två stora elektroniska korpusar – den svenska *Korp* och den kroatiska *HNK*. Resultaten av de utförda korpusökningarna visar att de mest frekventa konstruktionstyperna av sportkollokationer med en substantivisk nod i svenska och kroatiska är: adjektiv + substantiv, verb + substantiv, substantiv + substantiv och substantiv + prepositionsfras. Till slut förklaras de lexikografiska metoderna implementerade i sammanställningen av två separata kollokationsordlistor för varje språk.

NYCKELORD: *kollokation, kontrastivanalys, korpus, kroatiska, svenska, sport, MI, logDice*

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
1.2 Disposition	1
2 Kollokationer: forskningsbakgrund	2
2.1 Vad är en kollokation?	2
2.2 Korpus- eller frekvensinriktad forskning	2
2.2.1 Halliday	3
2.2.2 Sinclair	3
2.2.3 Andra korpusinriktade forskare	4
2.3 Teoretiska utgångspunkter	4
2.3.1 Om urval	7
2.3.2 Om korpusundersökning	8
2.3.2.1 <i>MI</i>	8
2.3.2.2 <i>logDice</i>	9
2.3.2.3 <i>Korp</i>	9
2.3.2.4 <i>HNK</i>	10
2.3.3 Kollokationernas presentationsordning	10
3 Material och metod	11
3.1 Presentation av de undersökta kollokationerna	17
3.1.1 Adjektiv + substantiv	18
3.1.2 Verb + substantiv	20
3.1.3 Substantiv + substantiv	23
3.1.4 Substantiv + prepositionsfras	25
3.2 Excerptsamlingens praktiska organisation	28
3.3 Metod	29
4 Diskussion och sammanfattning	30
4.1 Sportkollokationer i svenska och kroatiska	31
4.2 Slutord	32
Litteraturförteckning	33
Bilaga 1	38
Bilaga 2	39
Bilaga 3	61

1 Inledning

I det här arbetet ska jag presentera en kort korpusundersökning som angår svenska och kroatiska sportkollokationer, dvs. ordkombinationer som förekommer ofta i sportspråk. Eftersom denna typ av språk har en speciell funktion, har det också ett speciellt lexikon med många språkliga uttryck som förekommer och används särskilt i sportrelaterade tal och skrift. Kollokationer är en sådan typ av uttryck som ofta orsakar problem i både språkinlärning och språkbruk. På grund av dessa praktiska svårigheter valde jag att studera frekventa sportsord i svenska och kroatiska för att se hur deras användning varierar inom konkret språkbruk.

1.1 Syfte och frågeställningar

Huvudsyftet med detta arbete är att påpeka skillnader och likheter mellan svenska och kroatiska sportkollokationer. Mer generella frågeställningar inkluderar frågor som:

- Vad är en kollokation? Hur definieras termen i korpuslingvistik?
- Hur bör kollokationer forskas med hjälp av stora korpusar?
- Hur bör kollokationer beskrivas i en kollokationsordbok?

Undersökningen är både kvalitativ och kvantitativ, dvs. att jag ska ta en genomgripande approach till ämnet för att ge en generell syn på mitt kollokationsmaterial.

1.2 Disposition

Efter detta inledande kapitel kommer jag i kapitel 2 att kort presentera mitt teoretiska bakgrundsmaterial, m.a.o. hur termen *kollokation* har definierats av olika forskare och hur jag själv använder termen i detta arbete. Jag presenterar också mina teoretiska utgångspunkter angående undersökningsmetoden före korta beskrivningar av de valda korpusarna. Kapitel 3 innehåller en presentation av de undersökta kollokationerna och den huvudsakliga resultatredovisningen, medan kapitel 4 utgörs av en avslutande diskussion och sammanfattning.

2 Kollokationer: forskningsbakgrund

Som redan nämnt ska jag ge några allmänna uppgifter som angår termen *kollokation*, dess språkvetenskapliga problematik i nuvarande kollokationsundersökning och det korpus- eller frekvensinriktade perspektivet på kollokationsfenomenet.

2.1 Vad är en kollokation?

Det finns olika definitioner av begreppet *kollokation* i lingvistikens betingade av vilket språkvetenskapligt område som studerar fenomenet. Eftersom jag studerar kollokationer bara inom korpus- och kontrastivlingvistikens, ska jag ge en kort översikt över de viktigaste begreppen som tas upp av olika lingvister som spelade en stor roll i skapandet och gestaltningen av den moderna kollokationsteorin. Mitt bakgrundsmaterial består för det mesta av olika verk gällande korpusstudie och lexikografi: huvudförfattare som jag har läst inkluderar bland andra Blagus Bartolec (2013), Malmgren (2002a, 2002b, 2010), Rosqvist (2011), Sköldberg och Toporowska Gronostaj (2008, 2010), Stojić och Murica (2011) och Van der Meer (1998).

2.2 Korpus- eller frekvensinriktad forskning

Termen *kollokation* (eng. *collocation*, kro. *kolokacija*) uppstod först på 1950-talet när den engelske lingvisten John R. Firth uppmärksammade att ett ords betydelse beror på betydelse hos andra ord som ofta förekommer i dess närhet (Rosqvist 2011:33). Han lade vikt vid frekvent *samförekomst* (eng. *co-occurrence*) av två eller flera ord i autentiska texter och myntade termen *kollokation* för att beteckna sådana ordsammanställningar i språk (Malmgren 2002a:3).

Trots att Firth gav begreppet¹ namn, gav han inte någon exakt definition på termen. På grund av detta uppstod flera tolkningar och delade meningar om hur ordet egentligen skulle definieras. Med avseende på arbetets storlek och omfattning ska jag inte brotta med definitionsproblematiken utan ge en saklig översikt över befintliga korpusorienterade kollokationsteorier, särskilt kollokationstolkningar av Firths efterföljare Halliday och Sinclair.

¹ Firth skilde mellan två typer av kollokationer, nämligen s.k. *allmänna* (eng. *usual, general*, kro. *uobičajene*) och *personliga* (eng. *personal, technical*, kro. *okazionalne*) (Stojić och Murica 2011:112).

2.2.1 Halliday

Den förste som byggde vidare på Firths kollokationsbegrepp var den brittiske lingvisten Michael A. K. Halliday – han anser kollokationer vara syntagmatiska associationer mellan lexikala enheter som förekommer på ett visst avstånd från varandra (Maurer-Stroh 2004:23). Avståndet eller antalet ord mellan dessa lexem kallas av kontextualisterna *kollokationsspann* (eng. *collocational span*) (Malmgren 2002a:3). Halliday använder termen *nod* (eng. *node*) för det ord som undersöks i en korpus och termen *kollokat* (eng. *collocate*) för de ord som samvarierar med noden i ett kollokationsspann (Rosqvist 2011:34). T.ex. om noden är *skicka* och spannet tre, betyder det att man betraktar tre lexikala enheter före och efter ordet *skicka* – alla lexikala enheter som förekommer inom detta spann är potentiella kollokat av noden *skicka*. Ett kollokationsspann kan innefatta både välformade prototypiska fraser som *skicka en passning* och helt tillfälliga ordsammanställningar som *och skicka*. I tillägg kallar Halliday en lista över kollokat som samvarierar med en viss nod för *kluster* (eng. *cluster*) – ett kluster innefattar såväl sällan förekommande som ytterst frekventa kollokat (ibid.).

2.2.2 Sinclair

Med utgångspunkter från Firths och Hallidays resonemang skilde John M. Sinclair mellan två typer av kollokationer, nämligen s.k. *signifikativa*² (eng. *significant*) och *tillfälliga*³ (eng. *casual*): “*Significant collocation* is regular collocation between two items, such that they cooccur more often than their respective frequencies, and the length of text in which they appear, would predict. [...] *Casual collocation* means ‘non-significant’ collocation” (Sinclair, Jones & Daley 2004:10, *min kurs.*). Man kan se att Sinclair lade accenten på frekvenskravet i sin kollokationsdefinition – en nod och kollokat skulle alltså förekomma tillsammans i en korpus med märkbart högre frekvens än vad slumpen skulle medföra för att de tillsammans ska utgöra en kollokation (Rosqvist 2011:36).

Förutom att Sinclair ansåg kollokationer som ett statistiskt fenomen påstod han också att kollokationer är en hybridform mellan fria ordkombinationer och fasta idiom: ”We shall call word-meaning ‘independent’ and phrase-meaning ‘dependent’. In between these two fixed points is collocation, where we see a tendency for words to occur together though they remain largely independent choices” (Sinclair 1991:71). Sådana ordförbindelser består av minst två innehållsord som tillsammans utgör språkliga halvfabrikat, och de är speciella för

² Malmgren 2002a:3.

³ Ibid.

varje enskilt språk (Rosqvist 2011:2). Sinclair använde termen *idiomprincipen*⁴ (eng. *the idiom principle*) för att förklara deras användning i språket: ”The principle of idiom is that a language user has available to him or her a large number of semi-preconstructed phrases that constitute single choices, even though they might appear to be analysable into segments” (1991:110). I grund och botten är idiomprincipen en tendens till ekonomiskt utnyttjande av språkresurser i form av mer eller mindre konventionaliserade och färdiga fraser (Lindberg 2004:65).

Det är särskilt viktigt att undersöka en viss mängd av texter eftersom exempel på typiska kollokationer är ganska ovanliga i även relativt stora korpusar, och enligt Sinclair måste de upphittas med hjälp av statistiska metoder (1991:103). Jag ska inte gå in i beskrivningen av de vanligast förekommande metoderna⁵ i korpusundersökningar inom detta arbete utan fokusera på forskningskriterier gällande mina korpusanalyser efter att ha presenterat några liknande vetenskapliga arbeten i det följande avsnittet.

2.2.3 Andra korpusinriktade forskare

Andra forskare som är intresserade av korpusinriktad kollokationsundersökning är t.ex. Andersen (2012), Baroni och Bernardini (2003), Bernardini (2007), Kolesnikova och Gelbukh (2012), Losnegaard och Lyse (2012), Salminen (2008) och Stojić och Štiglić (2011).

Det finns få studier som bearbetar kollokationer inom ett visst ämnesområde: Sköldberg och Toporowska Gronostaj (2008, 2010) utforskar medicinska kollokationer i svenska ur både ett lexikologiskt och lexikografiskt perspektiv, Miščin (2012) undersöker verbala kollokationer inom medicinskt fackspråk i engelska, medan Štefić, Mravak-Stipetić, och Borić (2010) analyserar engelska respektive kroatiska kollokationer som brukas i odontologi. Det märks att det inte finns några kollokationsstudier gällande sportspråk eller kontrastiva korpusstudier med utförliga beskrivningar av sporttermer⁶ i olika språk.

2.3 Teoretiska utgångspunkter

Mina teoretiska utgångspunkter gällande kollokationer i detta arbete baseras på ett flertal kriterier räknade upp i Blagus Bartolec (2013), Malmgren (2002a), Manning och Schütze

⁴ Lindberg 2004:65, Pettersson 2012:6.

⁵ Mer information om detta finns i Evert (2005), Lyse och Andersen (2012) och Pearce (2002).

⁶ Det finns dock en finsk-svensk-finsk idrottslista med cirka 8 300 uppslagsord som kan hämtas på http://kaino.kotus.fi/www/ordlistor/idrottsordlista_05.html. Hämtad 2015-09-23.

(2000) och Van der Meer (1998). Jag ska förklara hur jag själv uppfattar termen *kollokation* för att bättre åskådliggöra den föreliggande analysen av mina sökresultat. Som redan påpekades i inledningen är denna analys både kvantitativ och kvalitativ, dvs. att en genomgripande approach togs till undersökningen.

Med termen *kollokation* avser jag på samma sätt som Rosqvist en grammatiskt sammanhängande och välformulerad ordkombination bestående av (minst) två innehållsord, varav det ena (*noden*) är huvudordet och det andra (*kollokatet*) är biordet (2011:48). Sådana tvåordsfraser betecknas som speciella lexikalförbindelser på den syntagmatiska nivån – de baseras på betydelsesammanhanget mellan två vanligtvis oavhängiga lexikala enheter där ordens betydelser ytterligare konkretiseras (Blagus Bartolec 2013:53).

Vidare har en prototypisk kollokation enligt Malmgren (2002a:14) och Van der Meer (1998:315) följande sju huvuddrag:

1. en lexikal struktur med ett huvudord (nod) och ett eller flera biord (kollokat),
2. både noden och kollokatet ska tillhöra någon av de öppna ordklasserna⁷,
3. noden har normalt sin grundbetydelse eller någon av sina grundbetydelser,
4. ofta har kollokatet inte sin(a) grundbetydelse(r) och är i viss mån oförutsägbar, särskilt vid översättningen till andra språk när det motsvaras av ett helt annat ord än dess vanliga ekvivalent,
5. kollokationen fungerar i regel som delen av en större struktur (satsdel) och inte självständigt,
6. kollokationen är normalt lätt att förstå men ofta svår att producera,
7. kollokationen behöver inte vara frekvent i någon språkkorpus.

I tillägg framställde Benson i sitt verk (citerat i Manning och Schütze 2000:184; Pettersson 2012:10) två ytterligare krav som en tvåordsfras måste uppfylla för att kvalificera sig för beteckningen *kollokation*:

8. (bi)ord i kollokationen går inte att ersättas med ord som har liknande betydelse,
9. kollokationen kan inte ändras utan att dess innebörd förstörs – särskilt går det inte att lägga till extra lexikal information eller att göra grammatiska transformationer.

⁷ Detta är inte helt oomstritt – Benson, Benson, och Ilson (citerat i Bahns 1993:57; Malmgren 2002a:12–13; Miščin 2012:24 ff.) talar om *lexikala kollokationer* (eng. *lexical collocations*), där komponenterna tillhör de öppna ordklasserna, och *grammatiska kollokationer* (eng. *grammatical collocations*), där noden tillhör en öppen ordklass men kollokatet en sluten.

Dessa nio grundegenskaper är alltså restriktionerna på prototypiska kollokationer, men enligt Malmgren är kraven (med undantag för 1 och 2) inte absoluta – ju fler som uppfylls, desto mer prototypisk kollokation (2002a:14).

Vidare brukar kollokationer klassificeras enligt deras inre syntaktiska struktur – typiska konstruktionstyper som återkommer i kollokationsstudier, t.ex. i Hammarsten (2014:19), Jabbari (2014:175 ff.), Rosqvist (2011:43–45), Sköldberg och Toporowska (2008:435; 2010:1422–1423), Stojić och Murica (2011:116) och Stojić och Štiglić (2011:266–267), är:

1. verb + substantiv: *överlämna bollen, styra spelet; make a save, trip a player; izvesti udarac, priznati zgoditak,*
2. adjektiv + substantiv: *högt försvarsspel, lång passning; final whistle, regular player; kazneni udarac, živi zid,*
3. substantiv + substantiv: *antal segrar, en grupp supportrar; corner kick, home advantage; polovica igrališta, proizetak utakmice,*
4. substantiv + verb: *löpare springer, spelare tränar; a team counterattacks, a match resumes; momčad gubi, poluvrijeme teče,*
5. verb + adverb: *spela oavgjort, förlora hemma; shoot wide, train hard; trčati natraške, pucati previsoko,*
6. adverb + adjektiv: *väl förberedd, helt utslagen; fiercely competitive, badly injured; odlično uigran, grubo fauliran.*⁸

Det ska tilläggas att kollokationskonstituenterna självklart inte behöver förekomma intill varandra i en text och att samma lexikala betydelseinnehåll kan realiseras med olika grammatiska strukturer, t.ex. *spela oavgjort* (verb + adverb) och *oavgjort spel* (adjektiv + substantiv) (Rosqvist 2011:45).

Som hjälpmedel i urskiljningen av kollokationskandidater ska jag använda några statistiska metoder för att ytterligare begränsa mitt kandidaturval. Dessa metoder ska jag kort diskutera i avsnitt 2.3.2 så att själva kvantitativa korpusanalysen, som kommer att presenteras i kapitel 3, kan helt och hållet klargöras. I nästa avsnitt beskriver jag mitt urval av undersökningsmaterialet, dvs. de valda orden som jag undersökte inom korpusar.

⁸ Kollokationsexemplen är mina egna.

2.3.1 Om urval

Mitt undersökningsurval bestod av 18 allmänspråkliga ettordsenheter i svenska som är representativa för ämnesområdet ”sport” och deras kroatiska motsvarigheter. Orden som jag undersökte är:

1. <i>boll</i> – <i>lopta</i> ,	10. <i>mästare</i> – <i>prvak</i> ,
2. <i>domare</i> – <i>sudac</i> ,	11. <i>mästerskap</i> – <i>prvenstvo</i> ,
3. <i>final</i> – <i>finale</i> / <i>završnica</i> ,	12. <i>placering</i> – <i>plasman</i> ,
4. <i>kort</i> – <i>karton</i> ,	13. <i>plan</i> – <i>teren</i> ,
5. <i>lag</i> – <i>momčad</i> ,	14. <i>poäng</i> – <i>bod</i> ,
6. <i>match</i> – <i>utakmica</i> ,	15. <i>resultat</i> – <i>rezultat</i> ,
7. <i>medalj</i> – <i>medalja</i> ,	16. <i>spelare</i> – <i>igrač</i> ,
8. <i>motståndare</i> – <i>protivnik</i> / <i>suparnik</i> ,	17. <i>supporter</i> – <i>navijač</i> ,
9. <i>mål</i> – <i>gol</i> / <i>pogodak</i> ,	18. <i>tränare</i> – <i>trener</i> .

Som man kan se är alla dessa ord⁹ substantiv, vilket innebär att kollokationer har en substantivisk nod. Mitt godtyckliga urval av just dessa substantiviska sökord vilar på deras allmänna karaktär och hög förekomst inom såväl sportspråk som samma korpusmaterial. Med allmän karaktär menar jag att orden brukas i flera sportkategorier, i bland annat bollsport (fotboll, handboll, basket, bandy, tennis, vattenpolo osv.), friidrott (löpning, höjdhopp, släggkastning, mångkamp osv.) och vintersport (alpin skidsport, backhoppning, ishockey osv.).

Vidare begränsade jag min undersökning till konkreta substantiv eftersom jag ville se hur en viss ordklass beter sig på den syntaktiska nivån, dvs. hur konkreta substantiviska ord förhåller sig i samband med andra ord från öppna respektive slutna ordklasser. På det sättet hoppades jag att klarlägga de mest typiska konstruktionstyperna av frekventa sportkollokationer i svenska och kroatiska som innehåller en substantivisk nod. På grundval av sådan strategi förenklades korpussökningen och samma kontrastivstudie betydligt eftersom bara en specifik ordgrupp – substantiv – stod i fokus av kollokationsundersökningen. I nästa avsnitt ska jag säga något mer om undersökningsmetoder, särskilt om statistikens för- och nackdelar angående dess användning i deskriptiva korpusanalyser.

⁹ Obs att några svenska ord kan ha mer än ett motsvarande uttryck i kroatiska. Därför undersökte jag två kroatiska motsvarigheter som förekommer med märkbart hög frekvens i den kroatiska korpusen för att se om det finns några språkliga bruksegenskaper som är specifika för varje uttryck.

2.3.2 Om korpusundersökning

I detta stycke presenterar jag mina forskningskriterier gällande mina korpusanalyser: först förklarar jag statistiska metoder som angår mina korpusökningar och sedan beskriver jag kort de utvalda korpusarna.

Det är viktigt att ha en välformulerad korpusanalysmetod för att hämta goda kollokationskandidater. Stora elektroniska korpusar är därför viktiga i nuvarande korpusbaserade språkanalyser eftersom sådana samlingar av autentiska texter bearbetas med hjälp av automatiska statistiska räkningar. Det finns flera typer av sådana räkningar och de vanligast förekommande i korpusundersökningar kan hittas i Evert (2005), Lyse och Andersen (2012) och Pearce (2002). För det föreliggande ändamålet ska jag presentera bara de två metoder som jag använde i mina korpusanalyser, nämligen *ömsesidig information*¹⁰ (eng. *Mutual Information*) och *logDice*.

2.3.2.1 MI

Ömsesidig information (härefter: *MI*) uppstod först i informationsteorin och är ett statistiskt mått som jämför sannolikheten att två löpord förekommer samman med sannolikheten att de förekommer separat (Manning och Schütze 2000:179). Med andra ord visar MI-värde hur mycket sannolikheten att löpord *x* efterföljs av löpord *y* ökar, och dess matematiska formel skrivs som $MI = \log_2 \frac{f_{xy}}{f_x \times f_y}$ (ibid.). Ju större MI-värdet desto fastare förbindelsen mellan orden. En godtycklig värdeetröskel som löpord måste uppfylla för att betraktas som kollokationskandidater i min korpusökning var 5,0 bitar. Jag valde precis denna värdeetröskel eftersom jag tycker att en lägre (< 5,0) inte är tillräckligt betydelsefull medan en högre (> 5,0) kunde lätt utesluta många intressanta kandidater från sökresultaten.¹¹

MI visar hur mycket ett löpord berättar om ett annat och kan alltså användas för att rangordna förhållandena mellan ord. Det måste påpekas emellertid att den statistiskt beräknade sannolikheten inte är intuitiv eftersom den är direkt beroende av förekomst – ju lägre ordens förekomst inom en korpus desto högre MI-värdet (a.a.182). Därför ska jag fokusera bara på relativt högfrekventa ordkombinationer i min korpusstudie med hänsyn till Sinclairs påstående att siffror inte är känsliga för betydelsen: ”With these statistical

¹⁰ Pettersson 2012:29.

¹¹ T.ex. Baroni och Bernardini (2003:374) använde 5,0 bitar som en godtycklig värdeetröskel för att hitta kollokationskandidaterna inom LIMES:s italienska underkorpus med omkring 3 miljoner löpord, medan Bernardini (2007:8) valde 2,0 bitar för sin undersökning av kollokationerna inom *LIT*, en dubbelriktad engelsk-italiensk korpus med omkring 500 000 löpord.

procedures we are, in fact, trying to model our perceptions, perhaps even our intuitions, on the [computing] machine, and we know that it is exceptionally difficult to relate statistical measures to meaning” (2004:xxiii).

2.3.2.2 *logDice*

logDice är en vidare typ av statistisk räkning som jag brukar i min kollokationsstudie. Den är faktiskt en modifikation av Lee R. Dices samnämnda associationskoefficient, ett mått på associationmängden mellan två jämförda arter i ett slumpmässigt stickprov (1945:298). Smadja m.fl. anser Dice-koefficienten som en särskilt nytig statistisk räkning för automatisk extraktion av kollokationskandidater eftersom den identifierar ordpar med en hög grad av lexikalkohesion, dvs. sådana par som har nästan totalassociation (citerat i Evert 2005:85). Dess välkända matematiska formel skrivs som $D = \frac{2f_{xy}}{f_x + f_y}$.

Det enda problemet med Dice-koefficienten är att dess värden är väldigt små ($< 1,0$) (Manning och Schütze 2000:299). Därför föreslår Rychlý *logDice* för att lösa problemet: $\logDice = 14 + \log_2 D$ i vilket 14 är det teoretiska maximumet när alla förekomster av löpordet x samförekommer med löpordet y och vice versa (2008:9). Värdet är vanligtvis mindre än 10 och resultatet är inte betingat av den totala korpusstorleken (ibid.). Den värde-tröskeln, som löpord måste uppfylla för att betraktas som kollokationskandidater i min korpusökning, var liksom den för *MI* – 5,0. Det måste dock påpekas att statistiska mått – även de med rimliga tolkningar som *logDice* – bara är grova matematiska beräkningar av semantiska och syntaktiska ordförbindelserna och inte behöver överensstämja med den faktiska språksituationen. Resultatuppgifterna som framkommer p.g.a. dessa och liknande statistiska metoder måste alltså betraktas med en nypa salt.

Förutom statistiska kriterier som ovanstående *MI* och *logDice* är det också särskilt viktigt att ha representativa korpusar för att hitta goda kollokationskandidater: som Sinclair påpekade är undersökningsresultatet bara så bra som själva korpusen (1991:13). I de följande två avsnitten ska jag separat presentera två korpusar som jag har brukat för min kollokationsstudie, nämligen den svenska *Korp* och den kroatiska *HNK*.

2.3.2.3 *Korp*

Korp är ett konkordansverktyg inom Språkbanken¹², en forskningsenhet vid Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet. *Korp* består av både moderna och historiska svenska textkorpusar och parallellkorpusar. Version 4.0 omfattar 371 korpusar med omkring

¹² URL: <http://spraakbanken.gu.se>. Hämtad 2015-07-01.

11,1 miljarder löpord och de presenteras i huvudsak genom ett webbaserat¹³ sökgränssnitt där sökträffarna ges i form av konkordansrader. Gränssnittet är uppdelat i två huvuddelar: en övre del i vilken sökningar utförs och en nedre del där sökresultaten presenteras. Sökdelen är uppdelad i tre olika versioner: enkel, utökad och avancerad. Resultatvyn, som visas först efter att en sökning har utförts, är också uppdelad i tre olika avdelningar: *KWIC*, statistik och ordbild. Det är även möjligt att göra en jämförelse av resultatet från två olika korpus-sökningar.¹⁴

2.3.2.4 HNK

Hrvatski nacionalni korpus (kort: *HNK*) vid Institutionen för lingvistik vid Filosofiska fakulteten i Zagreb är en systematiserad samling av utvalda texter skrivna huvudsakligen på modernt kroatiska vilka omfattar olika medier, genrer, stilar, områden och ämnen. Själva korpusen åtföljs av ytterligare språkliga och ickespråkliga uppgifter, och är f.n. offentligt och fritt tillgänglig på nätet¹⁵ via sökprogrammet Bonito2. Version 3.0 omfattar omkring 216,8 miljoner löpord och anses som den största språkdatakällan för nutidskroatiska. Förutom v3.0 kan man också söka i tidigare versioner (v2.0 och v2.5) samt ett fåtal andra underkorpusar.¹⁶ Det webbaserade sökgränssnittet erbjuder olika verktyg för korpusundersökningen, bl. a. möjligheten att skapa ordlistor, konkordanser och kollokationslistor enligt mångfaldiga sökkriterier.¹⁷

I detta kapitel har jag presenterat mina forskningskriterier gällande korpusanalysen. Jag ska nu förklara hur de utvalda kollokationskandidaterna ska presenteras, dvs. hur själva kollokationsordningen ska se ut.

2.3.3 Kollokationernas presentationsordning

Efter kvantitativ samling av nödvändiga uppgifter från de utvalda korpusarna är det viktigt att presentera det erhållna materialet på ett enkelt och begripligt sätt. Här ska jag beskriva hur kollokationers presentationsordning kommer egentligen att se ut.

¹³ URL: <http://spraakbanken.gu.se/korp/>. Hämtad 2015-07-01.

¹⁴ För mer information om korpusökningsverktyget och dess olika funktioner hänvisas till Borin, Forsberg, och Roxendal (2012) och <http://spraakbanken.gu.se/swe/forskning/infrastruktur/korp/anvandarhandledning>. Hämtad 2015-07-02.

¹⁵ URL: http://filip.ffzg.hr/bonito2/run.cgi/first_form. Hämtad 2015-07-01.

¹⁶ För mer information om *HNK* v3.0 hänvisas till Tadić (2009) och http://www.hnk.ffzg.hr/default_en.htm. Hämtad 2015-07-03.

¹⁷ För mer information om *Sketch Engine* och dess korpusökningsverktyg hänvisas till Kilgarrieff m.fl. (2014).

Min ambition var i första hand att skapa en kort kollokationsordlista för svenska respektive kroatiska med inalles 18 (21) uppslagsord som förekommer ofta i sportspråk. Kollokationsordlistor skulle innehålla de mest frekventa kollokaten som samförekommer med de listade uppslagsorden. Som redan påpekat är dessa uppslagsord konkreta substantiv av allmän karaktär som frekvent förekommer inom såväl sportspråk som samma korpusmaterial. Vidare ska jag klassificera kollokaten enligt deras ordklass för att fastställa vilka syntaktiska konstruktionstyper är mest produktiva i både svenska och kroatiska. På det sättet hoppas jag att lättare analysera och slutligen klargöra (möjliga) skillnader och likheter mellan frekventa sportkollokationer med en substantivisk nod i svenska och kroatiska. I det följande kapitlet kommer jag att närmare beskriva de implementerade extraktmetoderna för varje enskild korpus samt själva kontrastivanalysen av det kvantitativt och kvalitativt erhållna kollokationsmaterialet.

3 Material och metod

I det här kapitlet beskriver jag steg för steg mina utvalda kollokationsextraktmetoder: först ger jag en översikt över mina implementerade korpussökmetoder gällande *Korp* och *HNK* som sedan efterföljs av två bildliga sökexempel för att bättre illustrera själva kollokations-extraktprocessen.

Jag tog särskild hänsyn till undersökningsmaterialet och utförde ett preliminärt urval av 37 tidningskorporusar inom *Korp* där jag undersökte ett fåtal sökord för att kunna se om mina sökresultat förbättras med en sådan undersökningsapproach. Materialet som slutligen ingick i min korpusstudie inkluderade tidningstexter från bl. a. 8 Sidor, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och Webbnyheter och omfattade omkring 575,6 miljoner löpord.¹⁸ Jag ansåg dessa tidningskorporusar som de mest representativa inom *Korp* för ämnesområdet ”sport” p.g.a. olika slags sportnyheter. Med en sådan begränsning hoppades jag att lättare hitta goda kollokationskandidater som frekvent förekommer i svenskt tidningssportspråk. Ytterligare använde jag *MI* som en kvantitativ riktlinje och minst fem av de nio kollokationskraven presenterade i kapitel 2.3 som min kvalitativa riktlinje i urvalet av sportkollokationskandidaterna.

Det kvantitativa extraktsättet var lite annorlunda för *HNK*: med anseende till att det inte finns möjligheten att utvälja separatkorporusar ingående i version 3.0 bestämde jag att kombinera de två tidigare presenterade statistiska metoder – *MI* och *logDice* – för att

¹⁸ För mer information om dessa korpusar och samma korpusstatistik hänvisas till <http://spraakbanken.gu.se/swe/resurser/corpus>. Hämtad 2015-07-01.

förbättra mina sökningsresultat. På detta sätt fördubblade jag mitt sökarbete, men slutligen fick jag bättre kollokationskandidater genom en sådan kombinerad metod. Den kvalitativa riktlinjen gällande urvalet av goda sportkollokationskandidater var densamma som förr, dvs. att jag plockade ut dessa kandidater som tillfredsställde (de flesta av) kollokationskraven utlistade i kapitel 2.3.

Båda korpusanalyser pågick totalt en månad fr.o.m. 1 juli t.o.m. 31 juli 2015. I det följande ska jag exemplifiera mina utvalda sökmetoder: först ska jag ge en bildlig representation av mitt söksätt använt i den svenska korpusen gällande sökordet *spelare* och sedan detsamma för ordet *igrač* i den kroatiska korpusen.

Efter att ha utvalt de önskade 37 tidningskorpusarna i korpusväljaren skrevs sökordet *spelare* i sökfältet. I en enkel sökning som den här sökte jag på *lemgram* eller *uppslagsform*, dvs. ett ords samtliga böjningsformer (i detta fall *spelare*, *spelaren*, *spelarna* osv.): när det kompletta ordet ha skrivits så kom det upp uppslagsformen *spelare* med informationen att detta substantiv förekom 156 974 gånger i de utvalda korpusarna. Ytterligare valde jag krysrutan 'efterled' som finns bredvid söknappen för att också inkludera ord där *spelare* är en slutdel (t.ex. *fotbollsspelare*, *landslagsspelare*, *forwardspelare* osv.).¹⁹ Därmed utökade jag min sökning även till ordets sammansättningar för att förhoppningsvis omfatta ännu fler relevanta kollokat som frekvent förekommer tillsammans med ordet *spelare* och dess sportrelaterade sammansättningar.

¹⁹ Vid tidpunkten för korpusundersökningarna kunde en frekvenstabell med sådana sammansättningar hittas i Statistik-fliken där varje kolumn motsvarade en tidningskorpus, och raderna utgöordes av de olika värdena som sökningen ha matchat.

FIGUR 1. Lemgramsökning i Korp. Hämtad 2015-07-01.

Moderna | Parallella | Fornsvenska | Litteraturbanken | Kubhist | Historiskt | Fler ∨

KORP 37 av 198 korpusar valda — 575,62M av 9,13G token

Enkel Utökad Avancerad Jämförelse

spelare (substantiv) Sök ▾

även som ☐ förled ☒ efterled och ☐ skiftlägesoberoende

KWIC: träffar per sida: 100 ▾ sortera inom korpus på: förekomst ▾ Statistik: sammanställ på: lemgram ▾ ☒ Visa ordbild

Förutom denna funktion använde jag också ordbildsfunktionen: den aktiveras genom att kryssa i rutan 'Visa ordbild' bland sökinställningarna. Därmed visas sökordet tillsammans med ord som det har olika syntaktiska relationer till i korpusmaterialet, grupperat efter relation – för substantivet *spelare* visades alltså vanliga attribut²⁰ (t.ex. *bra*, *god*, *ung* osv; *i lag*, *i trupp*, *på plan* osv.) samt verb som *spelare* är subjekt och objekt till (t.ex. *spela*, *delta*, *träna* osv; *värva*, *tappa*, *köpa* osv.). Fastän funktionen är mycket användbar är det också mycket begränsad: endast 15 (!) ord visas för varje relation, ordnade efter MI-värde. Dessutom finns det ofta felaktiga kandidater inom grupperingar p.g.a. Korps automatiska annoteringsmetod.

²⁰ Begreppet "attribut" betecknar här element som beskriver huvudordet i olika slags fraser, t.ex. *bra*, *god* och *ung* fungerar som adjektivattribut, medan *i lag*, *i trupp* och *på plan* förekommer som prepositionsattribut med substantivet *spelare*.

FIGUR 2. Ordbildsfunktion i Korp. Hämtad 2015-07-01.

Moderna | Parallella | Fornsvenska | Litteraturlbanken | Kubhist | Historiskt | Fler

Referera till Korp Svenska | English

0

spelare..nn.1

Relaterade ord (SWE-FN)
tävla, utmana, rivalisera
konkurrera, kappas, spela...

37 av 198 korpusar valda — 575,62M av 9,13G token

Enkel Utökad Avancerad Jämförelse

spelare (substantiv) Sök

även som ☐ förled ☒ efterled och ☐ skiftlägesberoende

KWIC: träffar per sida: 100 sorterar inom korpus på: förekomst Statistik: sammanställ på: lemgam Visa ordbild

KWIC Statistik Ordbild

Preposition

Attribut

spelare

Efterställt Attribut

1. av (preposition) 11464

2. med (preposition) 6650

3. bland (preposition) 953

4. för (preposition) 4522

5. hos (preposition) 568

6. mellan (preposition) 389

7. med flera (adverb) 139

8. till (preposition) 3000

9. mot (preposition) 831

10. utan (preposition) 278

11. liksom (undefined) 82

12. med tanke på (preposition) 45

13. emellan (preposition) 24

14. i väg (adverb) 17

15. i stort sett (adverb) 22

1. bäst (adjektiv) 6768

2. bra (adjektiv) 7251

3. god (adjektiv) 7273

4. ung (adjektiv) 3334

5. duktig (adjektiv) 756

6. bra² (adjektiv) 2136

7. rutinerad (adjektiv) 564

8. värdefull (adjektiv) 578

9. utländsk (adjektiv) 1000

10. tongivande (adjektiv) 337

11. skicklig (adjektiv) 382

12. viktig (adjektiv) 1126

13. allsvensk (adjektiv) 531

14. svensk (adjektiv) 2619

15. ordinarie (adjektiv) 442

1. lag² (substantiv) 813

2. vara (verb) 2159

3. i trupp (substantiv) 495

4. ha (verb) 1077

5. kunna (verb) 870

6. på plan² (substantiv) 305

7. på plan (substantiv) 305

8. få (verb) 604

9. på is (substantiv) 254

10. på skadestånd (undefined) 168

11. i landslag (substantiv) 219

12. genom tid (substantiv) 209

13. i nhl (undefined) 248

14. spela² (verb) 294

15. spela (verb) 294

1. fä (verb) 1993

2. ha (verb) 2836

3. spela² (verb) 528

4. spela (verb) 528

5. lämna (verb) 496

6. delta (verb) 257

7. träna (verb) 171

8. vara med (verb) 208

9. kliva (verb) 154

10. sakna² (verb) 291

11. sakna (verb) 291

12. saknas (verb) 201

13. göra (verb) 916

14. veta (verb) 235

15. känna (verb) 315

1. ha (verb) 5357

2. värva (verb) 597

3. få (verb) 1896

4. tappa (verb) 448

5. utse (verb) 341

6. köpa (verb) 513

7. köpa² (verb) 513

8. ta ut (verb) 348

9. sakna (verb) 453

10. sakna² (verb) 453

11. byta (verb) 374

12. locka (verb) 287

13. sälja (verb) 378

14. ranka (verb) 158

15. släppa (verb) 332

Visa ordklass

Eftersom sådana kvantitativa sökresultater inte är tillräckliga för en genomgripande korpusanalys var jag tvungen att använda Korps utökade sökningsmetod: först definierade jag mina sökkriterier (t.ex. ordklass adjektiv + lemgram *spelare*) och sedan sökte jag på högfrekventa kollokat inom den resulterade statistiklistan. Denna metod var den mest tidsödande p.g.a. Korps långsamma databehandling, men slutligen gav den önskade resultat som jag utnyttjade i min undersökning.

FIGUR 3. Delresultat av utökad sökning i Korp: adjektiv + lemgram *spelare*. Hämtad 2015-07-01.

KWIC	Statistik	Ordbild
Visa trenddiagram		
☐	Träff	Totalt
☒	Σ	117,5 (67 625)
☐	god (adjektiv)	13 (7 469)
☐	bra (adjektiv)	12,9 (7 447)
☐	bäst (adjektiv)	12,1 (6 961)
☐	- spelare (su)	10 (5 740)
☐	ung (adjektiv)	5,6 (3 233)
☐	svensk (adjektiv)	4,7 (2 723)
☐	ny (adjektiv)	4,5 (2 612)
☐	annan (pron.)	4,2 (2 437)
☐	bra ² (adjektiv)	3,7 (2 151)
☐	stor (adjektiv)	2 (1 154)
☐	viktig (adjektiv)	2 (1 142)
☐	utländsk (adjektiv)	1,8 (1 032)
☐	duktig (adjektiv)	1,3 (776)
☐	gammal (adjektiv)	1,2 (678)
☐	rutinerad (adjektiv)	1,1 (622)
☐	samtlig (pron.)	1,1 (610)
☐	enda (adjektiv)	1 (602)
☐	värdefull (adjektiv)	1 (596)
☐	allsvensk (adjektiv)	1 (562)
☐	övrig (pron.)	0,9 (538)
☐	få (adjektiv)	0,8 (482)
☐	viss (adjektiv)	0,8 (463)
☐	ordinarie (adjektiv)	0,8 (440)
☐	skicklig (adjektiv)	0,7 (412)
☐	främst (adjektiv)	0,7 (395)

Som redan påpekats är det kvantitativa extraktsättet av sökords frekventa kollokat lite annorlunda för *HNK*. Orsaken till detta ligger i själva konceptet av *Sketch Engine*: dess korpus sökningsverktyg bygger på ett antal användbara statistiska räkningar²¹ för automatisk extraktion av kollokationskandidater ur en korpus. Som jag har redan påpekat, bestämde jag att kombinera två sådana räkningar – *MI* och *logDice* – för att förbättra mina sökningsresultat i *HNK*.

En lemgramsökning i *HNK*:s tredje version utförs så att man först väljer fältet 'Lemma' i fliken *Query Type* och sedan skriver ett sökord i dess uppslagsform (i det här fallet *igrač*). Efter att ha tryckt Enter-tangenten på tangentbordet eller knappen 'Make Concordance' under sökfältet visades sökresultatet i KWIC-formen med det totala antalet förekomster av det eftersökta ordet i korpusen (57 557 för lemgram *igrač*).

För att hitta detta sökords kollokat väljer man först menyalternativet *Collocations* och sedan ens önskade sökkriterier: mina sökkriterier gällande lemgram *igrač* (och de 20 övriga substantiven som jag undersökte i *HNK*) inkludera ett kollokationsspann av fem lemgram före och efter ordet, en minimifrekvens av fem förekomster inom korpusen, en minimifrekvens av tre förekomster i det givna spannet och slutligen en statistisk sortering av de godkända kandidaterna enligt *MI* respektive *logDice*.

²¹ För mer information om de tillgängliga statistiska räkningarna i *Sketch Engine* hänvisas till Rychlý (2008) och <https://www.sketchengine.co.uk/statistics-used-in-sketch-engine/>. Hämtad 2015-07-01.

FIGUR 4. Delresultat av HNK:s statistiska sortering enligt MI-värde: de högst rangordnade kollokaten av lemgram igrač. Det kan strax märkas att MI favoriserar lågfrekventa instanser. Hämtad 2015-07-03.

Collocation candidates			
Page 1 <input type="button" value="Go"/> <input type="button" value="Next >"/>			
	Freq	MI	logDice
p/n VIŠE:	49	11.909	4.801
p/n UTAMICE	12	11.879	2.772
p/n Pienaar	7	11.879	1.994
p/n SEDLOSKI	5	11.879	1.509
p/n Frodea	5	11.879	1.509
p/n MANDŽUKIĆ	6	11.879	1.772
p/n ZAHORA	9	11.879	2.357
p/n ČOMAHIDZE	10	11.879	2.509
p/n HASANČIĆ	5	11.879	1.509
p/n ŠOKOTA	13	11.879	2.887
p/n ČOMAKIDZE	5	11.879	1.509
p/n KARABOGDAN	7	11.879	1.994
p/n UTAKMICE:	635	11.785	8.481
p/n EDUARDO	12	11.764	2.772
p/n BLATNJAK	10	11.742	2.509
p/n STOJKIĆ	9	11.727	2.357
p/n »Kalinić	6	11.657	1.772
p/n klupe«	27	11.634	3.941
p/n 10-oricom	5	11.616	1.509
p/n KATRONI	5	11.616	1.509
p/n VORI	9	11.590	2.357
p/n METLIČIĆ	9	11.590	2.357
p/n DŽOMBA	12	11.557	2.772
p/n Jiana	4	11.557	1.187
p/n SABOLČKI	4	11.557	1.187
p/n BALABAN	12	11.557	2.772
p/n DURO	4	11.557	1.187
p/n Kielovi	4	11.557	1.187
p/n FRANJA	6	11.464	1.772
p/n žuti)	24	11.420	3.771
p/n KOBEŠČAK	5	11.394	1.509
p/n transfer-liste	5	11.394	1.509
p/n I-konto	12	11.377	2.772
p/n Partizanovi	11	11.339	2.646
p/n kola)	4	11.294	1.187
p/n »Pozvao	4	11.294	1.187
p/n »Cernat	4	11.294	1.187
p/n MUMLEK	8	11.294	2.187
p/n Solberga	4	11.294	1.187

FIGUR 5. Delresultat av sorteringen enligt logDice: de högst rangordnade kollokaten av lemgram igrač. Man kan se att logDice ger bättre sökresultat än MI p.g.a. högfrekventa instanser. Hämtad 2015-07-03.

Collocation candidates			
Page 1 <input type="button" value="Go"/> <input type="button" value="Next >"/>			
	Freq	MI	logDice
p/n utakmica	3929	7.603	9.911
p/n dobar	3740	6.487	9.158
p/n igrati	2021	7.014	9.151
p/n mlad	2099	6.918	9.128
p/n momčad	1761	7.182	9.127
p/n trener	1552	7.418	9.114
p/n klub	1770	6.858	8.978
p/n naš	2295	6.034	8.632
p/n reprezentacija	1043	7.036	8.610
p/n UTAKMICE:	635	11.785	8.481
p/n gledatelj	707	7.524	8.329
p/n igra	1043	6.275	8.302
p/n obramben	614	8.469	8.294
p/n karton	591	8.224	8.219
p/n moj	900	6.161	8.135
p/n imati	3820	5.190	8.115
p/n iskusan	527	8.590	8.105
p/n liga	688	6.692	8.092
p/n kvalitetan	570	7.096	7.994
p/n Hajduk	588	6.890	7.982
p/n neki	1606	5.276	7.944
p/n sezona	733	5.994	7.895
p/n ponajbolji	424	9.471	7.860
p/n dvojica	527	6.817	7.844
p/n izbornik	504	6.898	7.812
p/n teren	540	6.455	7.776
p/n igrač	725	5.568	7.689
p/n mi	1741	4.795	7.601
p/n minuta	591	5.720	7.600
p/n jedan	2165	4.718	7.593
p/n trojica	389	7.433	7.593
p/n visoko	1811	4.763	7.586
p/n dobro2	794	5.211	7.555
p/n suparnički	334	9.451	7.527
p/n ključan	408	6.586	7.506
p/n ali	1878	4.618	7.476
p/n bivši	603	5.393	7.468
p/n još	1464	4.686	7.464

Efter båda kvantitativa korpussökningsprocesser i *Korp* respektive *HNK* utvalde jag de bästa sportkollokationskandidaterna på basis av minst fem av de nio kvalitativa kollokationskraven utlistade i kapitel 2.3. I nästa avsnitt ska jag presentera de hämtade kollokationerna på ett systematiskt sätt före den huvudsakliga resultatredovisningen av skillnader och likheter mellan frekventa sportkollokationer med en substantivisk nod i svenska och kroatiska.

3.1 Presentation av de undersökta kollokationerna

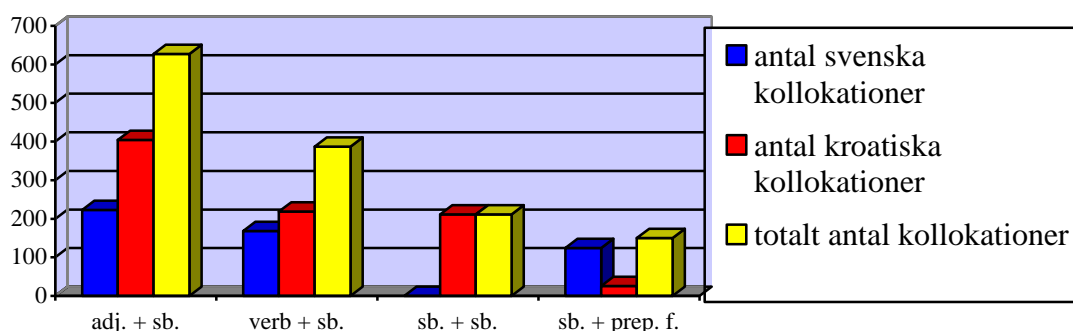
Som redan påpekats i kapitel 2.3.1 bestod mitt undersökningsurval av totalt 39 allmänspråkliga ettordssubstantiv gällande svenskt och kroatiskt sportspråk. Syftet i det här kapitlet är att systematiskt framställa de mest typiska konstruktionstyperna av sportkollokationer i både svenska och kroatiska som innehåller just dessa 18 respektive 21 substantiv.

Efter båda korpussökningar jämförde jag sökresultaten och drog slutsatsen att de mest produktiva syntaktiska konstruktionstyperna gällande dessa två språk är som följer:

1. adjektiv + substantiv: 627 kollokationer (i svenska: 223, i kroatiska: 404),
2. verb + substantiv: 387 kollokationer (i svenska: 168, i kroatiska: 219),
3. substantiv + substantiv: 211 kollokationer (i svenska: 0, i kroatiska: 211),
4. substantiv + prepositionsfras: 150 kollokationer (i svenska: 124, i kroatiska: 26).

Man kan märka att de första två konstruktionstyperna ”leder” i bägge språk, medan de andra två står på olika placeringar, m.a.o. substantiv + substantiv framkom som tredje i kroatiska, medan substantiv + prepositionsfras var tredje i svenska och fjärde i kroatiska. Det bör också påpekas att det inte finns några kollokationskandidater i svenska under kategorin substantiv + substantiv. Mer om detta kommer att diskuteras i kapitel 3.1.3.

DIAGRAM 1. Grafisk presentation av de 1 375 hämtade sportkollokationerna.

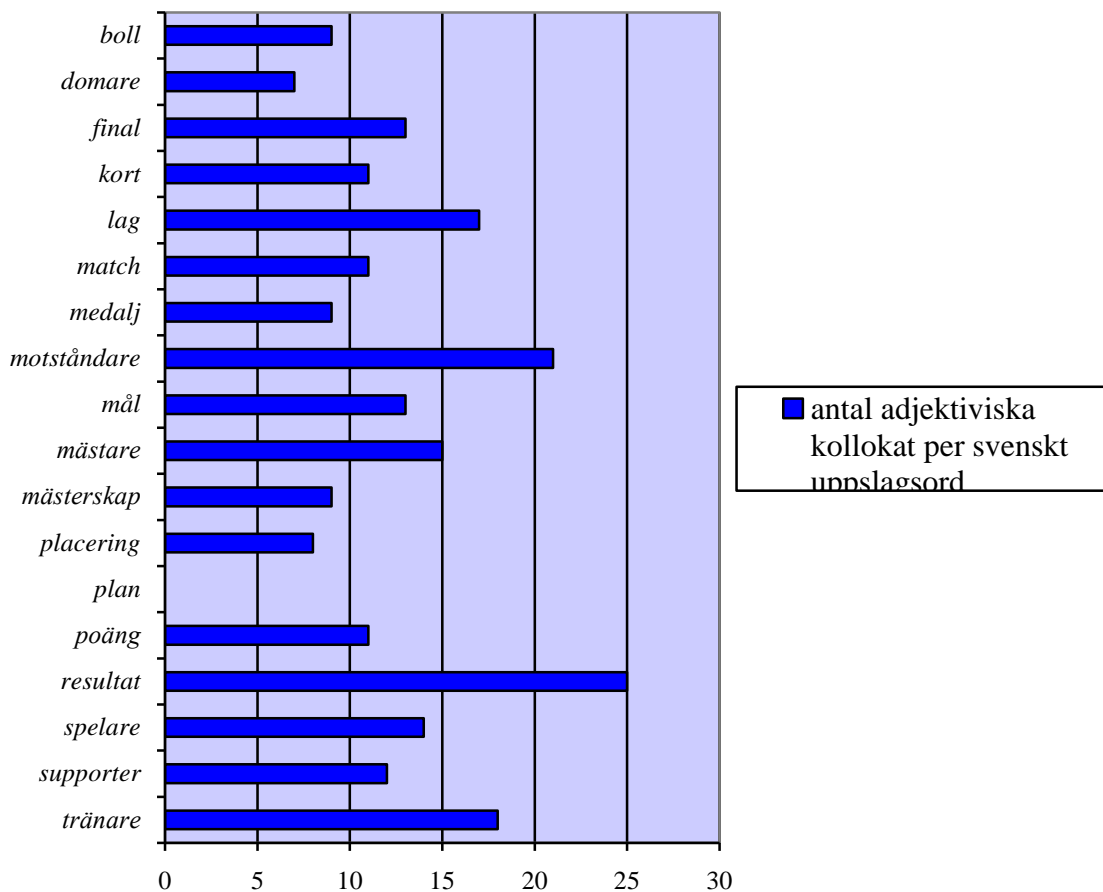

Det mest framträdande ordet var *resultat* / *rezultat* med 165 850 förekomster i *Korp* och 80 693 i *HNK*, medan de mest produktiva gällande antal kollokat var *mästare* för svenska med 43 och *utakmica* för kroatiska med 78 kollokat. I de följande avsnitten ska jag ge mer information om varje enskild konstruktionstyp och dess syntaktiska egenskaper.

3.1.1 Adjektiv + substantiv

Som nämnts tidigare är denna sportkollokationstyp den mest frekventa i både svenska och kroatiska: totalt förekom det 627 kollokationer av denna typ i mina korpusundersökningar, nämligen 223 (35,6 %) i *Korp* och 404 (64,4 %) i *HNK*. Det högre antalet för kroatiska beror främst på flera uppslagsord (21 > 18) och bättre korpusökningsresultat i allmänhet som en direkt följd av den kombinerade statistiska extraktmetod.

DIAGRAM 2. De 223 adjektiviska sportkollokationerna i svenska.

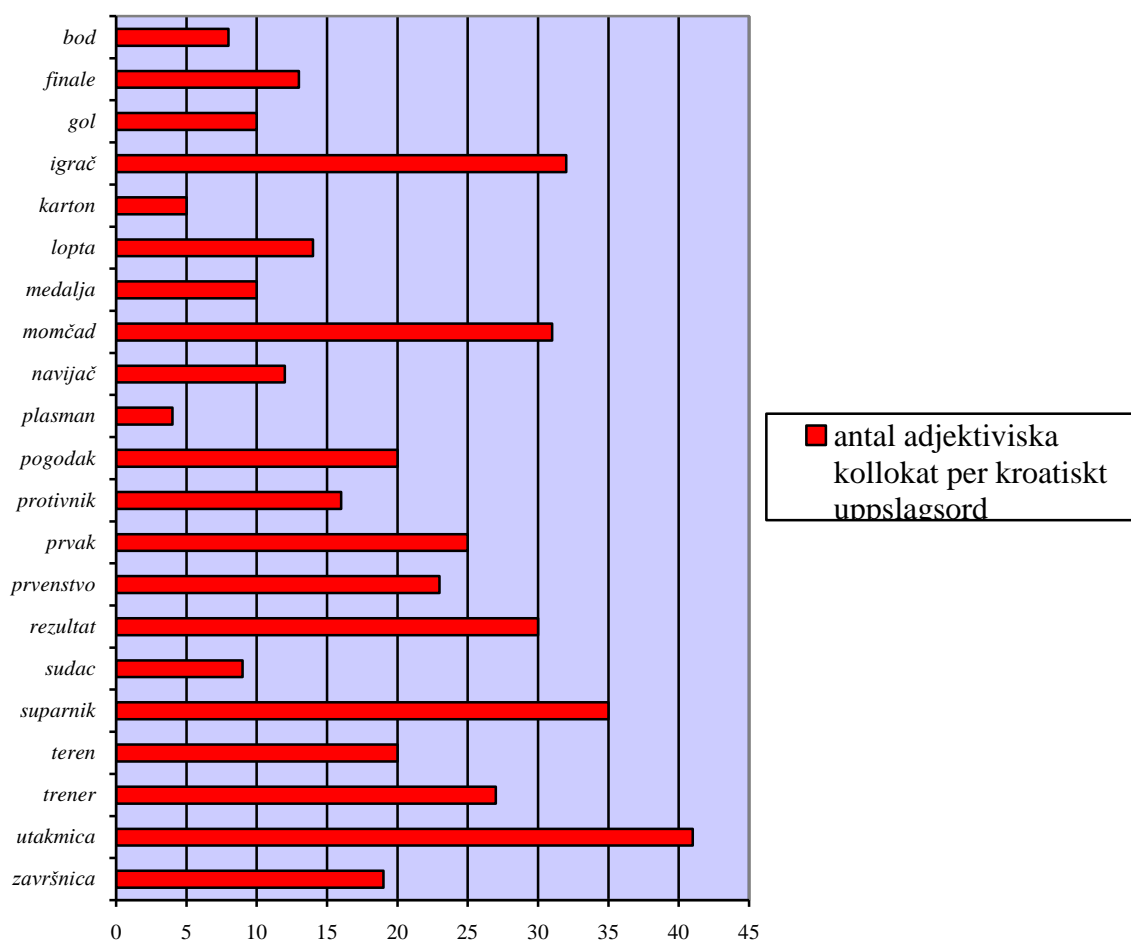

Som man kan se ovanför var *resultat* det mest produktiva svenska ordet vad gäller adjektiviska kollokat: inalles hittade jag 25 adjektiv i *Korp* som frekvent förekommer med detta substantiv – *aktuellt, avgorande, bra, dåligt, fantastiskt, fullgott, förväntat, högt, jämnt, katastrofalt, klent, lågt, magert, mediokert, negativt, oväntat, positivt, slutlig, sportsligt,*

stort, svagt, tillräckligt, totalt, viktigt och *önskat*. I motsats till detta hittade jag inte några adjektiv i *Korp* vilka tillsammans med ordet *plan* kunde betraktas som betydesefulla kollokationskandidater i svenska.²²

Vidare kan vissa av adjektiven bland de nämnda och övriga exemplen kompareras: så har man kollokationer som t.ex. *en lättare motståndare, ett lägre resultat, den mest framgångsrike tränaren, det tuffaste laget* osv. Några av kollokationerna i denna grupp kan dock sägas vara något mindre prototypiska än andra eftersom deras adjektiviska kollokat kan kombineras med ett förhållandevis stort antal substantiv – adjektivet *viktig* är ett av sådana exempel p.g.a. dess samförekomst med olika substantiv: *en viktig poäng, viktiga mål, en viktigare match, den viktigaste spelare* osv.

DIAGRAM 3. De 404 adjektiviska sportkollokationerna i kroatiska.

²² Det måste påpekas att några sammansättningar i svenska (där sökordet är efterled) motsvarar adjektiviska kollokationer i kroatiska, t.ex. sammansättningen *hemmaplan* motsvarar kollokationen *domaći teren* – samma lexikala betydelseinnehåll kan alltså realiseras med olika grammatiska strukturer, som redan förklarades i kapitel 2.3.

I diagrammet på föregående sida kan man observera att substantivet *utakmica* var det mest produktiva uppslagsordet i kroatiska vad gäller adjektiviska kollokat: inalles hittade jag 41 adjektiv i *HNK* som frekvent förekommer med detta substantiv – *atraktivna, bitna, dobivena, dosadašnje* [pl.], *dramatična, gostujuća, iduća, izjednačena, izgubljena, ključna, košarkaška, kvalifikacijska, kvalitetna, loša, međunarodna, neizvjesna, neodlučena, nogometna, odigrana, odlična, ogledna, ozbiljna, polufinalna, predstojeća, presudna, prethodna, prijateljska, pripremna, prvenstvena, prvoligaška, reprezentativna, sjajna, službena, teška, uzastopna, uzvratna, vaterpolska, zadnja, zahtjevna, zanimljiva* och *završna*. I motsats till detta hittade jag bara 4 adjektiv i *HNK* som tillsammans med ordet *plasman* kunde betraktas som betydesefulla kollokationskandidater i kroatiska – *dobar, izravan, konačan* och *visok*.

På det hela taget finns det inte några stora skillnader mellan svenska och kroatiska kollokationer av konstruktionstypen adjektiv + substantiv: i allmänheten kan vissa adjektiv kompareras (t.ex. *en blygsammare placering, de mest värdefulla spelarna, det snyggaste målet; bolji rezultat, viši plasman, najvjerniji navijači*) medan andra bara kan användas i sin positivform (t.ex. *en stor finale, ett gult kort; teška lopta, zlatna medalja*). Det senare fallet anses som fasta uttryck i svenska respektive kroatiska och kan därför inte ändras utan att deras innebörd förstörs (t.ex. *ett *gulare kort; *najzlatnija medalja*).²³

I nästa avsnitt kommer jag att på samma sätt beskriva och klargöra resultaten för konstruktionstypen verb + substantiv, den andra mest frekventa sportkollokationstypen i svenska och kroatiska.

3.1.2 Verb + substantiv

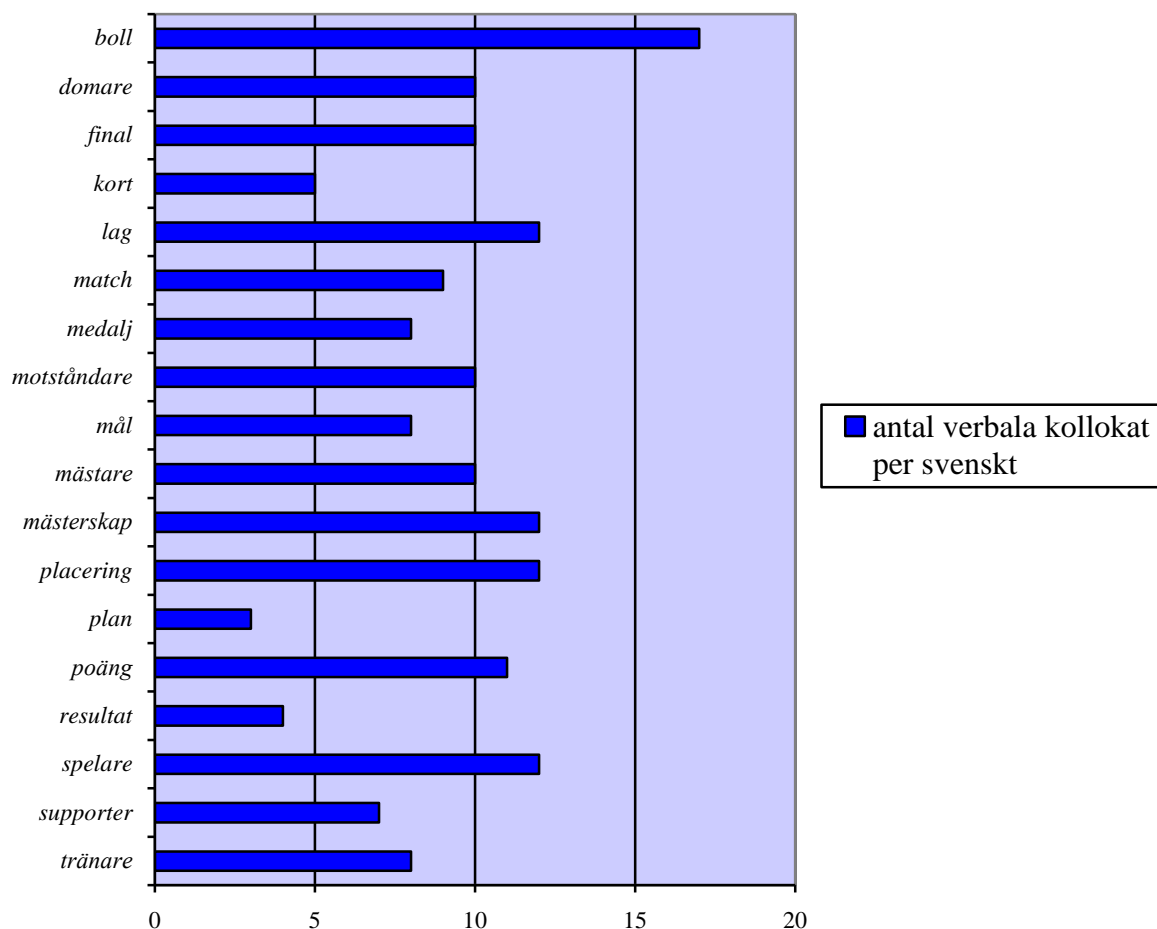
Av konstruktionstypen verb + substantiv förekom det totalt 387 kollokationer i mina korpusundersökningar, närmare 168 (43,4 %) i *Korp* och 219 (56,6 %) i *HNK*. Den högre summan för kroatiska beror liksom i det förra fallet på ett större antal uppslagsord (+3) och bättre korpussökningsresultat p.g.a. en kombinerad extraktmetod, dvs. *MI + logDice*.

Ordet *boll* var det mest produktiva svenska ordet vad gäller verbala kollokat: totalt hittade jag 17 verb i *Korp* som frekvent förekommer med detta substantiv – *chippa, dimpa, driva, få (in), nicka, rulla, placera, servera, skicka, skjuta, slå, sparka, studsa, sätta, tappa, toucha* och *träffa*. Jag hittade bara 3 verb i *Korp* vilka tillsammans med ordet *plan* kunde betraktas som betydesefulla kollokationskandidater i svenska – *dominera, lämna* och

²³ Av samma skäl går det inte att omvända biord i sådana uttryck till deras obestämda form, t.ex. **en förre mästare* eller **srebr(e)n gol* – se punkten 9 på s. 5.

utnyttja. Det är särskilt intressant att observera hur substantivet *resultat* förhåller sig på den syntaktiska nivån: det märks att ordet betydligt oftare förekom med adjektiviska kollokat (25) än med verbala (4). Den troligaste orsaken till detta kunde ligga i faktumet att sportresultat gärns värderas, särskilt i tidningstexter där det finns kommentarer om olika slags idrottsevenemang.

DIAGRAM 4. De 168 verbala sportkollokationerna i svenska.

Ytterligare bör det påpekas att några kollokationer kan ha två variantformer: i den första står verbet framför substantivet (substantiv = objekt) medan i den andra står det bakom substantivet (substantiv = subjekt). I exempel som *beseгра laget* och *visa gula kort* (verb + substantiv) kan verben omplaceras så att man har substantiv före, dvs. *laget beseграs* och *gula kort visas* (substantiv + verb). I sådant fall ska verbet givetvis stå i passivum.²⁴

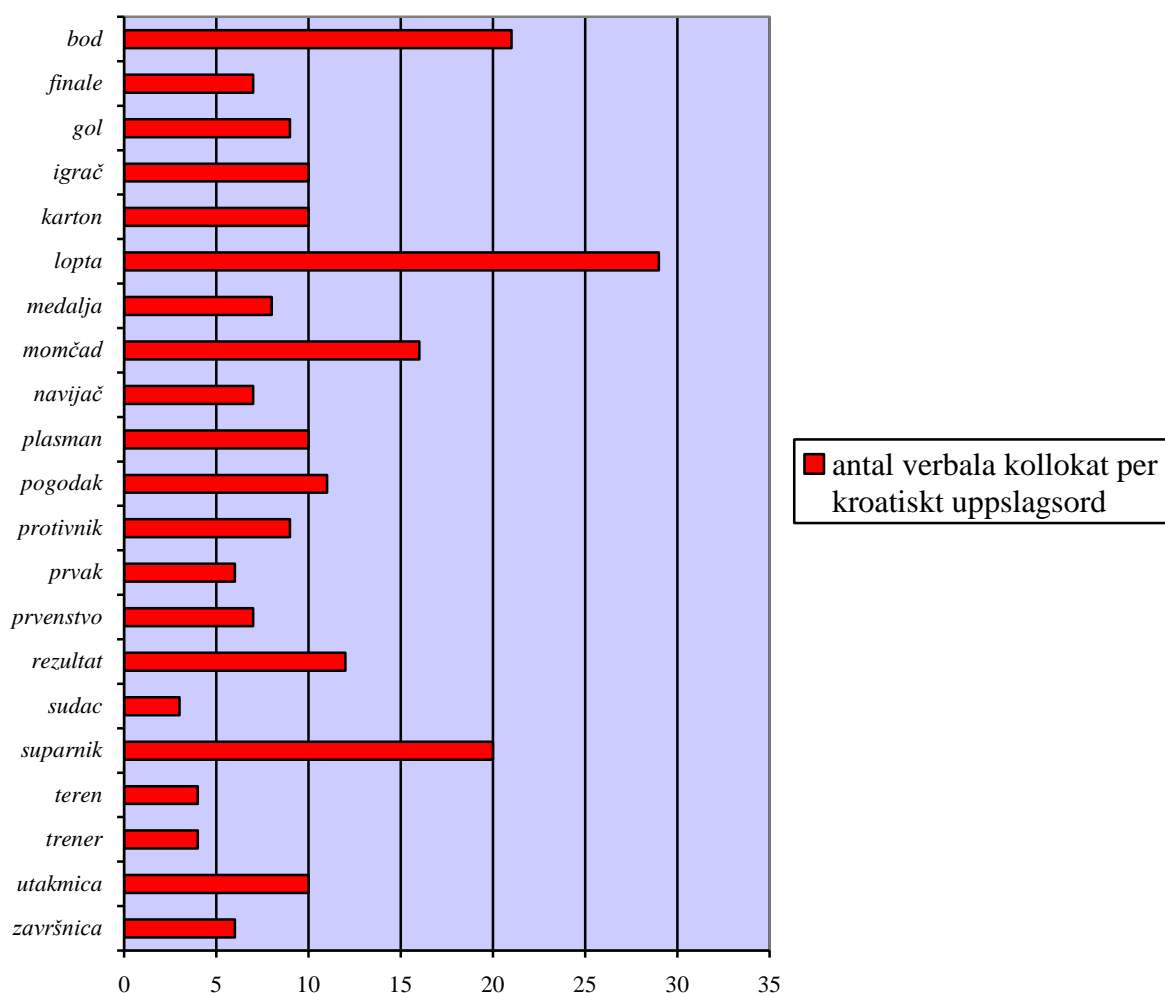
Det finns ett visst antal kollokationer av typen verb + substantiv i svenska där substantivet alltid står i bestämd form – *vakta målet*, *(få) syna det röda kortet*, *skicka bollen*

²⁴ Obs att jag räknade bara de verben som förekom framför sökord i min analys.

och *lämna planen* är några av sådana fall. Orsaken till detta ligger faktiskt i den utom-språkliga verkligheten, dvs. de föreskrivna spelreglerna: en målvakt vaktar bara ett mål, en spelare kan få endast ett rött kort i spelet och det finns bara en boll på den enda planen där bollspelet hålls.

Förutom dessa syntaktiska detaljer finns det inte några speciella språkliga egenskaper vad gäller verbala kollokationer av typen verb + substantiv i svenska. Jag ska nu analysera sportkollokationer av samma slag i kroatiska för att se om det finns några väsentliga likheter och / eller skillnader gällande denna konstruktionstyp och dess allmänna förekomst i konkret språkbruk.

DIAGRAM 5. De 219 verbala sportkollokationerna i kroatiska.

På grund av det ovanstående diagrammet kan man dra slutsatsen att substantivet *lopta* var det mest produktiva uppslagsordet i kroatiska vad gäller verbala kollokat: totalt hittade jag 29 verb i *HNK* som frekvent samförekom med detta substantiv – *dodati*, *gurnuti*,

iskoristiti, ispucati, izbaciti, izbiti, izgubiti, obraniti, odbiti, pokloniti, poslati, pospremiti, prebaciti, primiti, promašiti, propustiti, proslijediti, skrenuti, smjestiti, spasiti, spustiti, ubaciti, udariti, ugurati, uhvatiti, uputiti, zahvatiti, zakucati och *zaustaviti*. Också intressant är faktumet att samma substantiv ”leder” i svenska – ordet *boll / lopta* är alltså det mest produktiva substantivet angående verbala kollokater i bägge språk, och enligt min åsikt beror det huvudsakligen på många olika sätt att hantera en boll i diverse slags bollspel.

Vad angår syntaktiska egenskaper av verbala sportkollokationer i kroatiska måste det påpekas att några verb förekommer i två aspektformer, dvs. att verbet kan vara både ofullbordat och fullbordat: *pripremati / pripremiti momčad* och *igrati / odigrati utakmicu* är några av sådana fall vilka jag hittade i *HNK*.²⁵ Förutom detta märks att vissa substantiv i det första fallet förekom uteslutande i pluralis – så har man t.ex. *zabijati golove* och *osvajati bodove*. Ytterligare fann jag också ett fåtal exempel på passiv, dvs. variantformen substantiv + verb (t.ex. *protivnik je poražen, igrač je isključen* och *medalje su dodijeljene*), men statistiskt betraktat är denna konstruktionstyp i kroatiska obetydlig beträffande dess totala förekomst i *HNK*.²⁶

Vidare ska jag beskriva mina korpusökningsresultat för konstruktionstypen substantiv + substantiv: som förr ger jag först sifferuppgifter angående båda korpusar och sedan grafisk resultatframställning för kollokationsmaterialet.

3.1.3 Substantiv + substantiv

Av konstruktionstypen substantiv + substantiv fann jag 211 kollokationer i de utvalda korpusarna – 0 (0,0 %) i *Korp* och 211 (100,0 %) i *HNK*. Dessa resultat är de mest intressväckande beträffande min kontrastivstudie och jag ska nu förklara varför.

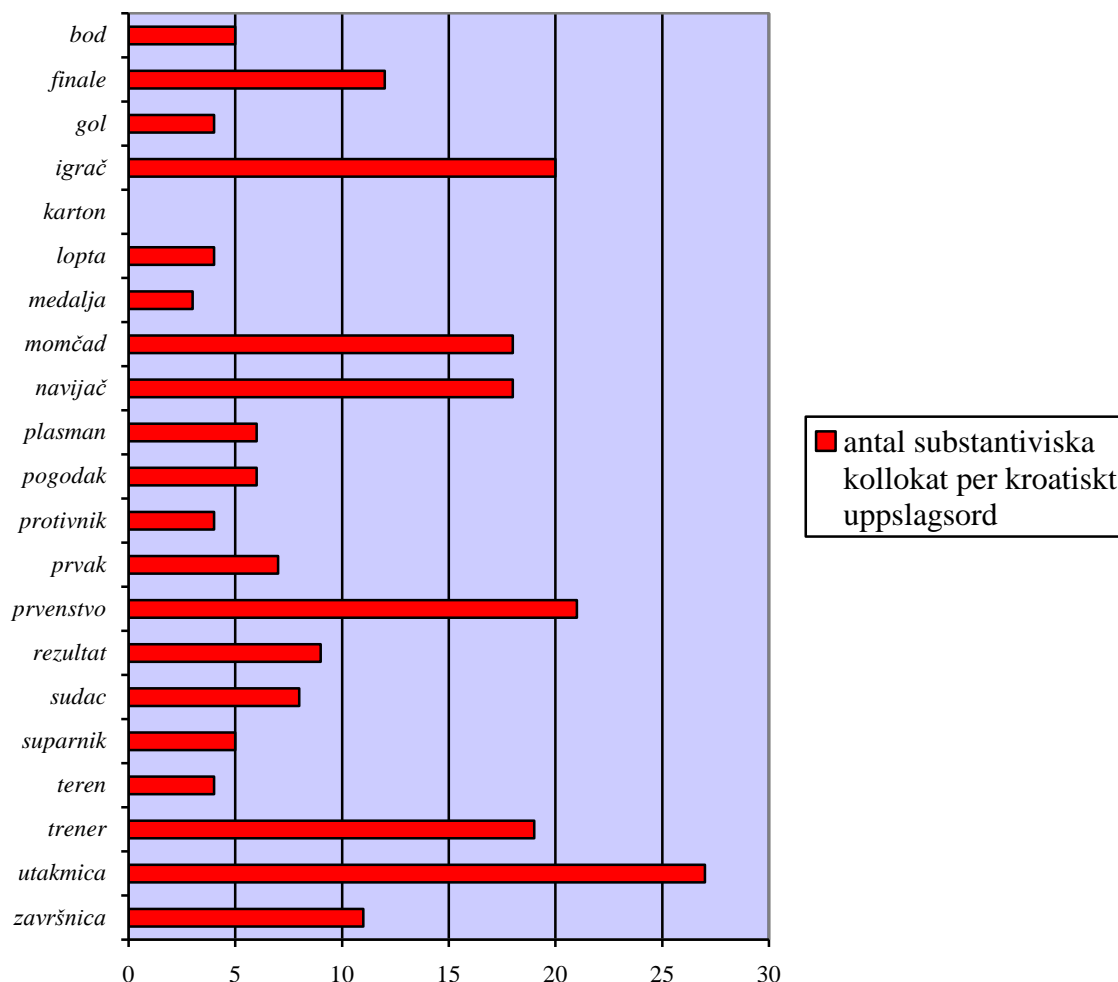
Man kan strax anmärka att denna konstruktionstyp saknar i *Korp*. Grunden till detta kan man faktiskt finna i svensk grammatik: eftersom svenska inte har så många böjningsmöjligheter som kroatiska m.a.p. kasus, måste den ”lösa” böjningsproblemet antingen med tvåordssubstantiv eller med nominalkonstruktioner bestående av substantiv + efterställd prepositionsfras – så kan man t.ex. hitta sammansättningar (*matchresultat, landslagsspelare* och *cupfinal*) och nominalfraser (*resultat i matchen, spelare i landslaget* och *final i cupen*) som har samma betydelse i svenska, och bägge motsvarar konstruktionstypen substantiv +

²⁵ Trots att dessa verb har olika betydelser, räknade jag ändå sådana fall som en kollokation eftersom båda verb har samma lexikala grundbetydelse m.a.p. deras basmorfem.

²⁶ Det måste påpekas att jag inte inkluderade sådana fall i min kollokationsanalys p.g.a. deras låga förekomst inom *HNK* och faktumet att jag analyserar bara de verben som förekom framför sökord. Ytterligare realiserar passivkonstruktion i kroatiska med tvåordskombinationen *hjälpverb + particip passiv*.

substantiv i kroatiska (*rezultat utakmice, igrač reprezentacije och finale kupa*).²⁷ I nästa avsnitt ska jag kort presentera de 211 substantiviska sportkollokationerna i kroatiska.

DIAGRAM 6. De 211 substantiviska sportkollokationerna i kroatiska.

Substantivet *utakmica* var det mest produktiva uppslagsordet vad gäller substantiviska kollokater med ialles 27 substantiv som frekvent samförekom med detta ord i *HNK – domaćin, emitiranje, favorit, igrač, junak, kraj, minuta ~ [sg.], najava, namještanje, nastavak, otvaranje, pobjednik, početak, prekid, prijenos, prilika, raspored ~ [pl.], rezultat, sekunda ~ [sg.], snimka, sudac, termin, tijek, ~ kola, ~ kupa, ~ neigranja och ~ skupine*. Samma substantiv hade också det högsta antalet adjektiviska kollokater, vilket betyder att ordet *utakmica* var det mest produktiva substantivet i kroatiska vad gäller adjektiviska och substantiviska sportkollokater. I motsats till detta hittade jag inte några substantiv i *HNK* vilka

²⁷ Mer om konstruktionstypen substantiv + prepositionsfras kommer att sägas i kapitel 3.1.4.

tillsammans med ordet *karton* kunde betraktas som betydesefulla kollokationskandidater i kroatiska.

Man kan märka att det finns två variantformer av substantiviska sportkollokationer i kroatiska: i den första står substantivetet framför uppslagsordet (t.ex. *zvižduk suca, odlazak trenera* och *igra momčadi*) medan i den andra står det bakom uppslagsordet (t.ex. *prvak svijeta, završnica turnira* och *igrač reprezentacije*).²⁸ Man kan säga att det andra elementet fungerar i bägge fall som ett bestämmandeattribut i form av en nominalfras (t.ex. *zamjena igrača* och *bod prednosti*). Vidare kan det observeras att vissa substantiv i dessa kollokationer uteslutande står i pluralis: *dodjela medalja, (z)broj bodova, raspored utakmica* och *sukob navijača* är några av sådana fall.²⁹ Detta kan tyda på att det faktiskt handlar om fasta uttryck i kroatiska där det inte går att grammatiskt ändra konstruktionen utan att dess särskilda innebörd förstörs, t.ex. *dodjela *medalje* kunde inte betraktas som en ceremoni³⁰ och *(z)broj *boda* kunde inte beteckna ett resultat. På grund av deras fasta ordform och konkretiserade betydelseinnehåll – egenskaperna som överensstämmer med de nämnda i kapitel 2.3 – bör alltså dessa binominala fraser betecknas som prototypiska exempel på sportkollokationer med en substantivisk nod i kroatiska.

I nästa avsnitt kommer jag att beskriva resultaten för konstruktionstypen substantiv + prepositionsfras, den tredje mest frekventa sportkollokationstypen i svenska och den fjärde i kroatiska.

3.1.4 Substantiv + prepositionsfras

Av konstruktionstypen substantiv + prepositionsfras förekom det totalt 150 kollokationer i mina korpusundersökningar, närmare 124 (82,7 %) i *Korp* och 26 (17,3 %) i *HNK*. Den högre summan för svenska beror på faktumet att svenska inte har så många böjningsmöjligheter som kroatiska vad gäller kasus och därför måste den realisera efterställda substantivattribut i form av en prepositionsfras: så kan man hitta prepositionsfraser i svenska som lexikalt motsvarar efterställda substantivattribut i kroatiska (t.ex.

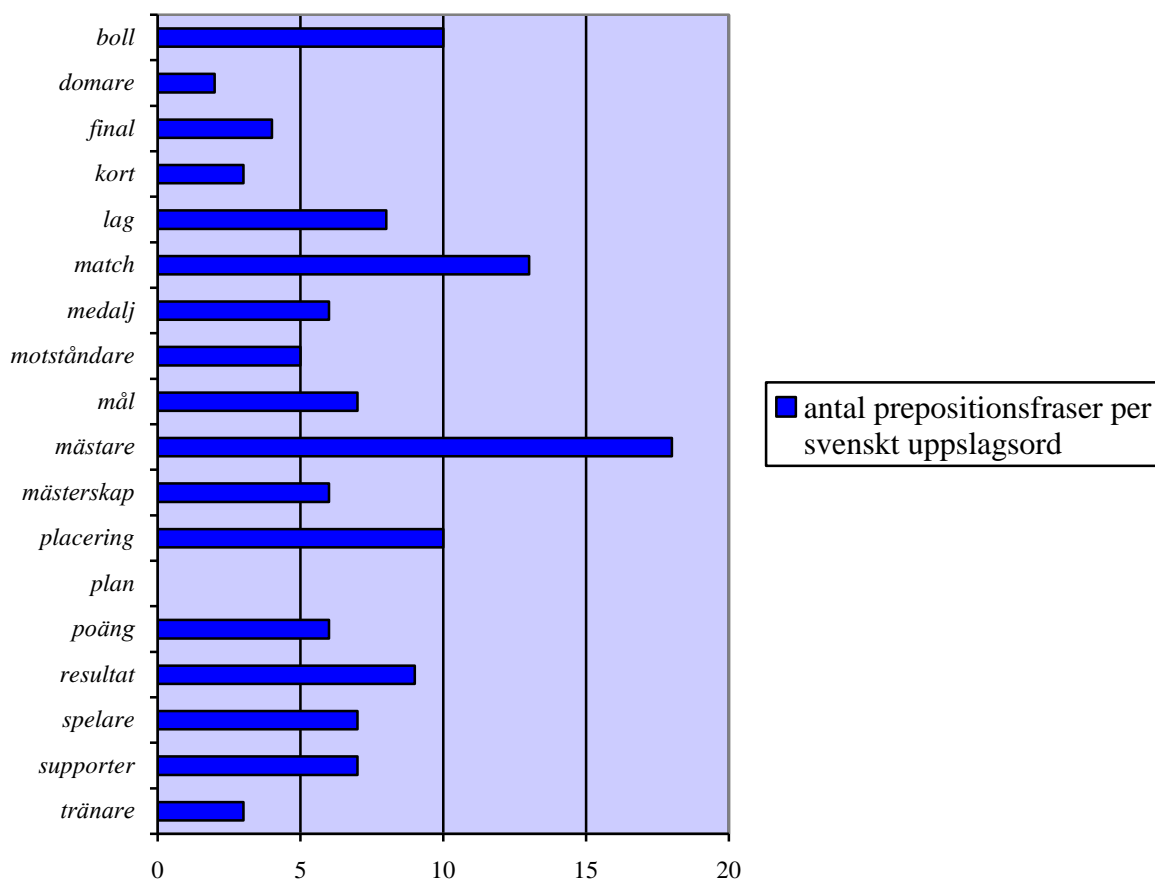
²⁸ Den första kollokationsvarianten förekom ca 2 gånger mer än den andra (143 > 68).

²⁹ Här måste det också märkas att det första kollokationselementet semantiskt påverkar det andra: man kan inte sammanräkna ett ting, planlägga kalender för en match eller drabba samman med sig själv.

³⁰ Teoretiskt kan man tilldela bara en medalj, men enligt praxis är det vanligt att dela ut alla tre i paket.

resultat i matchen → *rezultat utakmice, spelare i landslaget* → *igrač reprezentacije* och *final i cupen* → *finale kupa*).³¹

DIAGRAM 7. De 124 prepositionella sportkollokationerna i svenska.

Mästare var det mest produktiva svenska ordet vad gäller prepositionella kollokater: inalles hittade jag 18 efterställda prepositionsfraser i *Korp* som frekvent samförekom med detta uppslagsord – *i basket, i EM, i Europaligan, i fotboll, i handboll, i ishockey, i STCC, i Uefa-cupen, i VM, på 10 km, på 50 m, på basketplanen, på bortaplan, på distansen, på grus, på hemmaplan, på skidor och på skridskor*. I motsats till detta hittade jag inte några efterställda prepositionsfraser i *Korp* vilka tillsammans med ordet *plan* kunde betraktas som betydelsefulla kollokationskandidater i svenska.³²

³¹ Kollokationer av konstruktionstypen substantiv + prepositionsfras kan alltså också betraktas som nominalkonstruktioner bestående av substantiv + efterställd prepositionsfras – se kapitel 3.1.3 på s. 23.

³² Obs att ordet *plan* saknar både adjektiviska kollokater och kollokater i form av efterställd prepositionsfras. Enligt min uppfattning kan detta innebära att substantivet *plan* antingen sällan ingår i sådana kombinationer eller att det egentligen inte fanns exempel på sådana ordkombinationer i *Korp*.

Vidare kan det observeras att några substantiv inom prepositionsfraser uteslutande står i obestämd form, t.ex. *boll i mål*, *boll i nät*, *match utan förlust* och *match utan seger* – en sådan unik syntaktisk form kan snarast signalisera att det faktiskt handlar om fasta uttryck i svenska. Förutom grammatisk oböjlighet präglas dessa kollokationer också av särskild lexikal innebörd: *boll i mål* och *boll i nät* betyder egentligen att ett mål gjordes medan *match utan förlust* och *match utan seger* innebär att en match slutades oavgjort. På grund av deras fasta ordform och konkretiserade betydelseinnehåll – egenskaperna som överensstämmer med de nämnda i kapitel 2.3 – bör alltså dessa uttryck betecknas som typiska exempel på sportkollokationer med en substantivisk nod i svenska.

Som nämnts tidigare förekom det totalt 26 prepositionella sportkollokationer i min undersökning av *HNK* – prepositionsfraser som framkom med totalt 5 kroatiska uppslagsord är som följer:

1. **lopta**: ~ u autu / outu, ~ u korneru, ~ u mreži, ~ u napadu, ~ u obrani,
~ u šesnaestercu,
2. **plasman**: ~ na natjecanje, ~ na OI, ~ na prvenstvo, ~ na turnir, ~ u finale,
~ u doigravanje, ~ u kup, ~ u ligu,
3. **pogodak**: ~ iz jedanaesterca, ~ iz kontre, ~ za pobjedu, ~ za prednost, ~ za vodstvo,
4. **protivnik**: ~ u finalu, ~ u kolu,
5. **suparnik**: ~ u finalu, ~ u kolu, ~ u kvalifikacijama, ~ u skupini, ~ u ždrijebu.

På grund av den ovanstående listan kan man dra slutsatsen att substantivet *plasman* var det mest produktiva uppslagsordet i kroatiska vad gäller prepositionella sportkollokat – totalt hittade jag 8 efterställda prepositionsfraser i *HNK* som frekvent samförekom med detta substantiv. Jag hittade bara 2 sådana fraser vilka tillsammans med ordet *protivnik* kunde betraktas som betydelsefulla kollokationskandidater i kroatiska.

På det hela taget finns det mer skillnader än likheter mellan svenska och kroatiska kollokationer av konstruktionstypen substantiv + prepositionsfras: kollokationsexempel av denna konstruktionstyp förekommer betydligt mer i svenska än kroatiska p.g.a. svensk syntax och vissa substantiv inom prepositionsfraser står uteslutande i obestämd form, vilket tyder på att sådana kollokationer är grammatiskt fasta uttryck i svenska, medan ett sådant fall inte framkom i kroatiska. I bada språk fungerar prepositionsfraser som uppslagsordets bestämmandeattribut.

Som nämnts tidigare i kapitel 2.3.3 var min primära ambition med denna korpusstudie att skapa en kort sportkollokationsordlista för 18 svenska respektive 21 kroatiska uppslagsord. Nedan ska jag närmare beskriva hur listorna skapades, dvs. att jag ska förklara mitt urval av lexikografiska metoder implementerade i sammanställningen av båda kollokationsordlistor.

3.2 Excerptsamlingens praktiska organisation

Huvudprincipen angående excerptsamlingens praktiska organisation följer noga Ozdic.com: *English Collocations Dictionary Online*.³³ Ordboken är baserad på *British National Corpus* (kort: *BNC*), en systematiserad samling av både skrivna och talade texter på brittisk engelska som innefattar omkring 100 miljoner löpord.³⁴ Ozdic.com innehåller över 150 000 kollokationer för nästan 9 000 uppslagsord med över 50 000 korpusexempel och framställer ord som vanligen förekommer ihop med varje uppslagsord, klassificerade enligt deras ordklass.³⁵

Jag valde just denna ordboks excerptsamlingsmodell som min riktlinje för den praktiska organisationen av båda sportkollokationsordlistor eftersom jag tycker att dess sidlayout är klar – den hjälper användarna att snabbt sätta fingret på de uppslagsord och kollokationer samt innebär de behöver tack vare grupperingarna enligt ordklass och betydelse. Dessutom visar korpusexempel hur kollokationerna används i sammanhanget, tillsammans med hjälpsamma informationer beträffande grammatiken och språkregistret. Sådana ordbokstyper och kollokationsordlistor kommer främst att hjälpa vid andraspråksinläringen och användningen med avseende på en snabbare och effektivare utveckling av skriftliga och muntliga kommunikationsfärdigheter i främmande språk.

I det följande avsnittet ska jag närmare beskriva mina sammanställningsprinciper angående den lexikografiska konstruktionen av både den svenska och den kroatiska sportkollokationslistan.

³³ URL: <http://www.ozdic.com/>. Hämtad 2015-07-21.

³⁴ För mer information om själva korpusen hänvisas till <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>. Hämtad 2015-07-21.

³⁵ För mer information om själva ordboken hänvisas till <http://www.ozdic.com/collocation-dictionary/>. Hämtad 2015-07-21.

FIGUR 6. Delresultat för ordet play i Ozdic.com. Hämtad 2015-07-21.

3 in sport

ADJ.

excellent, good | fair | dangerous, dirty, foul, rough, violent

- He was sent off for foul play.

VERB + PLAY

stop

- Rain stopped play 40 minutes into the match.

PREP.

in ~

- The ball is still in play.

| out of ~

- He kicked the ball out of play.

PHRASES

at close/start of play (in cricket)

- At close of play he had scored 38 not out.

3.3 Metod

Som redan nämnts i det föregående stycket baserar jag min sammanställningsmetod på Ozdics excerptsamlingsmodell. Nu ska jag förklara steg-för-steg utseendet av mina kollokationsordlistor, dvs. att ja ska ge den visuella översikten av tre separata bilagor som finns i slutet av detta arbete.

I den första bilagan presenterar jag förkortningar och symboler beträffande båda kollokationsordlistor: inalles finns det 22 uppslagsselement med förklaringar vilka mer eller mindre förekommer i båda ordlistor. Dessa element relateras främst till syntaktiska egenskaper av kollokationers lexikala enheter och tyder på eventuella modifieringar av själva kollokationerna eller deras innehållsord. Sådan information är särskilt viktig för en lättare förståelse av olika språkelement och särdrag angående svenska respektive kroatiska sportkollokationer.

Bilaga 2 och 3 innehåller kollokationsordlistor med alfabetiska ordningar av de 18 svenska och 21 kroatiska uppslagsorden. Varje uppslagsord står på sin egen sida för åskådliggöra skillnaden, och de mest frekventa kollokaten som samförekommer med de listade uppslagsorden delas upp enligt ordklasser, dvs. adjektiv, substantiv och verb samt prepositionsfraser. Vidare grupperas dessa frekventa kollokat med hänsyn till (liknande) kollokationsbetydelser, t.ex. *leda, föra, coacha / träna + lag* och *pozitivan, negativan, neodlučen / neriješen + rezultat*. Slutligen ges för varje sådan gruppering ett korpusexempel från *Korp* respektive *HNK* som visar hur dessa kollokationer används i språket.

4 Diskussion och sammanfattning

På grundval av de utförda korpus-, statistik- och kollokationsanalyserna kan det observeras att studier av sådan typ bör inkludera både den kvantitativa och kvalitativa approachen till ämnet som står i undersökningsfokus.

Först och främst är det nödvändigt att ha en representativ korpus – den svenska *Korp* och den kroatiska *HNK* är multimiljonsamlingar av autentiska texter som ger uppgifter om det konkreta språkbruket. Dessa texter kan bearbetas med hjälp av automatiska statistiska räkningar så att man kan söka efter och slutligen hitta relevanta kollokationskandidater på ett relativt lätt och snabbt sätt. Dessutom är det möjligt att begränsa ens sök enligt olika kriterier angående ordattribut, t.ex. i *Korp* kan man söka efter och lista ut olika ordklasser och dependensrelationer i vilka ett sökord vanligen ingår. Det måste dock påpekas att sådana sökresultat är bara så bra som korpusen själv och behöver inte överensstämja med den faktiska språksituationen.

Vidare är det viktigt att implementera ett flertal statistiska kriterier beträffande kollokationsundersökningar då stora korpusar används eftersom olika statistiska räkningar ger olika resultat: som man kunde märka i *HNK*:s statistiska analys gav *MI* och *logDice* betydligt olika resultat vad gäller kollokat som samförekommer med uppslagsordet *igrač* – det konstaterades att *logDice* ger bättre sökresultat än *MI* p.g.a. högfrekventa instanser och därför anses den en bättre statistisk metod för automatisk extraktion av kollokationskandidater i *HNK*. Det skulle vara intressant att se hur denna metod kunde fungera om den tillämpades i den svenska *Korp*, först och främst för att se vilka kollokationskandidater kunde dyka upp.

Vidare ställer sådana kollokationsstudier frågor som t.ex. hur kollokationer bör beskrivas i kollokationsordböcker: jag föreslår i mina två sportkollokationsordlistor bara en

av de olika lexikografiska principerna som kan användas i den praktiska organisationen av kollokationsmaterialet, och den gäller bara för enspråkiga ordlistor – situationen är naturligtvis annorlunda för två- och flerspråkiga ordlistor och särskilt för kollokationsordböcker. Det finns många kollokationer i mina ordlistor som kan anses vara översättningsekvivalenter i svenska och kroatiska, t.ex. *tung boll* och *teška lopta* samt *besegra laget* och *poraziti momčad*, medan några exempel kunde falla under delekvivalens (t.ex. *allsvensk match* och *prvoligaška utakmica*). Samma betydelseinnehåll i båda språk kan också realiseras med olika syntaktiska konstruktioner – således ”blir” många kroatiska sportkollokationer sammansättningar i svenska (t.ex. *pobjednički gol* → *segermål*).³⁶

4.1 Sportkollokationer i svenska och kroatiska

På det hela taget visade min korpusundersökning att det finns några skillnader mellan svenska och kroatiska sportkollokationer med en substantivisk nod: i båda språk framträdde konstruktionstypen adjektiv + substantiv som den mest produktiva vad gäller antalet kollokat, följd av ordkombinationen verb + substantiv, medan substantiv + substantiv framkom som tredje i kroatiska och inte alls i svenska. Den minst produktiva syntaktiska konstruktionstypen vad gäller frekventa sportkollokationer var substantiv + prepositionsfras på tredje plats i svenska resp. fjärde i kroatiska.

Några av de presenterade kollokationerna i dessa ordkombinationer kan dock sägas vara något mindre prototypiska än andra eftersom deras kollokat kan kombineras med ett förhållandevis stort antal substantiv: adjektivet *viktig* / *važan* är ett av sådana kollokat eftersom det förekom med uppslagsorden *poäng* / *bod*, *match* / *utakmica* och *spelare* / *igrač*. Vidare kan några adjektiviska kollokat kompareras (t.ex. *ett svårare lag* / *ozbiljnija momčad* och *den starkaste motståndaren* / *najjači protivnik*) medan andra bara kan användas i sin positivform (t.ex. *ett negativt resultat* / *negativan rezultat* och *ett rött kort* / *crveni karton*). Det senare fallet anses som fasta uttryck i svenska respektive kroatiska och kan därför inte ändras utan att deras innebörd förstörs (**ett mera negativt resultat* / *negativniji rezultat*³⁷ eller **det rödaste kortet* / *najcrveniji karton*).

Det fanns ett visst antal kollokationer av typen verb + substantiv i svenska där substantivet alltid stod i bestämd form (t.ex. *skicka bollen* och *vakta målet*), medan i kroatiska förekom några substantiv uteslutande i pluralis (t.ex. *zabijati golove* och *osvajati*

³⁶ Se fotnoten 22 på s. 19.

³⁷ Detta är inte helt omöjligt, t.ex. utfallet av 1–0 är negativt för ett lag, medan bakslaget av 3–0 kunde vara ett mera negativt resultat för dem. Sådana fall är dock ovanliga och fanns inte i mina resultat.

bodove). Förutom detta märktes att några verb i kroatiska kan förekomma i två aspektformer, dvs. att verbet kan vara både ofullbordat och fullbordat (t.ex. *pripremati / pripremiti momčad* och *igrati / odigrati utakmicu*). Ytterligare bör det påpekas att några verbala kollokationer i svenska kan ha substantivet framför verbet där verbet står i passivum (substantiv = subjekt), medan sådana fall sällan förekom i kroatiska.

Kollokationer av konstruktionstypen substantiv + substantiv förekom bara i kroatiska där två variantformer framkom: i den första stod substantivet framför uppslagsordet (t.ex. *zvižduk suca* och *odlazak trenera*) medan i den andra stod det bakom uppslagsordet (t.ex. *prvak svijeta* och *završnica turnira*). I stället för binominala fraser har svenska tvåords-substantiv och / eller nominalkonstruktioner bestående av substantiv + prepositionsfras som motsvarar konstruktionstypen substantiv + substantiv i kroatiska – några svenska sammansättningar och / eller nominalfraser motsvarar alltså kroatiska binominala fraser (t.ex. *matchresultat / resultat i matchen* → *rezultat utakmice* och *cupfinal / final i cupen* → *finale kupa*).

Den minst produktiva syntaktiska konstruktionstypen i båda språk var substantiv + prepositionsfras vars andra kollokationselementet fungerar som uppslagsordets bestämmandeattribut. Vidare stod vissa substantiv inom dessa prepositionsfraser uteslutande i obestämd form (t.ex. *boll i mål* och *match utan seger*), vilket kan tyda på att sådana kollokationer är grammatiskt fasta uttryck i svenska, medan ett sådant fall inte framkom i kroatiska.

4.2 Slutord

I det här arbetet presenterade jag en kort korpusundersökning angående svenska och kroatiska sportkollokationer. Jag visade också hur termen *kollokation* definieras i korpuslingvistik samt förklarade hur jag själv tolkar termen. Förutom detta presenterade jag mina undersökningsmetoder gällande de genomförda korpusanalyserna i *Korp* och *HNK*. Därefter framställde jag de mest typiska konstruktionstyperna av sportkollokationer med en substantivisk nod i svenska respektive kroatiska. Till slut förklarade jag mitt urval av lexikografiska metoder implementerade i sammanställningen av två separata kollokationsordlistor vilka kan hittas i arbetets bilagor.

Litteraturförteckning

- Andersen, Gisle. 2012. A corpus-based study of the adaptation of English import words. I: G. Andersen (red.): *Exploring newspaper language: using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Bahns, Jens. 1993. Lexical collocations: a contrastive view. *English Language Teaching Journal*. Vol. 47: 1 1993: 56–63.
- Baroni, Marco & Silvia Bernardini. 2003. A preliminary analysis of collocational differences in monolingual comparable corpora. I: D. Archer et.al. (red.): *Proceedings of the Corpus Linguistics 2003 Conference*. Lancaster: UCREL.
- Bernardini, Silvia. 2007. Collocations in Translated Language: Combining Parallel, Comparable and Reference Corpora. I: M. Davies et.al. (red.): *Proceedings of the Corpus Linguistics 2007 Conference*. Birmingham: University of Birmingham.
- Blagus Bartolec, Goranka. 2013. Kolokacijske sveze prema drugim leksičkim svezama u hrvatskom jeziku. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*. Vol. 24: 2 2013: 47–59.
- Borin, Lars, Markus Forsberg & Johan Roxendal. 2012. Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken. I: N. Calzolari et.al. (red.): *Proceedings of the 8th International Conference on Language Resources and Evaluation*. Istanbul: ELRA.
- Dice, Lee Raymond. 1945. Measures of the Amount of Ecologic Association Between Species. *Ecology*. Vol. 26: 3 1945: 297–302.
- Evert, Stefan. 2005. *The Statistics of Word Cooccurrences: Word Pairs and Collocations*. Diss. Universität Stuttgart. Stuttgart: Philosophisch-Historischen Fakultät.

- Hammarsten, Stefan. 2014. *Koll på kollokationer? Om det bortglömda begreppet kollokationer i engelskundervisningen i den svenska skolan*. Ex.-a. Umeå Universitet. Umeå: Institutionen för språkstudier.
- Jabbari, Ali Akbar. 2014. Collocational Differences in Persian and English and Their Effect on Learners Production. *International Journal of Educational Investigations*. Vol. 1: 1 2014: 172–90.
- Kilgarriff, Adam m.fl. 2014. The Sketch Engine: ten years on. *Lexicography*. Vol. 1: 1 2014: 7–36.
- Kolesnikova, Olga & Alexander Gelbukh. 2012. Semantic relations between collocations: A Spanish case study. *Revista Signos*. Vol. 45: 78 2012: 44–59.
- Lindberg, Inger. 2004. Språkanvändning – kreativt skapande eller förutsägbara mönster? I: M. Olofsson (red.): *Symposium 2003 – Arena andraspråk*. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning.
- Losnegaard, Gyri Smørdal & Gunn Inger Lyse. 2012. A data-driven approach to anglicism identification in Norwegian. I: G. Andersen (red.): *Exploring newspaper language: using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Lyse, Gunn Inger & Gisle Andersen. 2012. Collocations and statistical analysis of n-grams: Multiword expressions in newspaper text. I: G. Andersen (red.): *Exploring newspaper language: using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Malmgren, Sven-Göran. 2002a. Begå eller ta självmord? Om svenska kollokationer och deras förändringsbenägenhet 1800–2000. I: E. Ahlstedt (red.): *Humaniora – en akademisk fråga: populärvetenskapliga föreläsningar hållna under*

- Humanistdagarna 12–13 oktober 2002 vid Göteborgs universitet. Göteborg:*
Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet.
- . 2002b. Göra en promenad och ta självmord: Om det ”rätta” verbet i fasta uttryck. I: E. Ahlstedt (red.): *Humaniora – en akademisk fråga: populärvetenskapliga föreläsningar hållna under Humanistdagarna 12–13 oktober 2002 vid Göteborgs universitet. Göteborg: Humanistiska fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet.*
- . 2008. Collocations in Swedish Dictionaries and Dictionary Research. *Lexicographica*. Vol. 24 2008: 149–158.
- Manning, Christopher D. & Hinrich Schütze. 2000. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*. 2:a uppl. Massachusetts: The MIT Press.
- Maurer-Stroh, Philippa. 2004. *Towards a Bilingual Adjective-Noun Collocation Dictionary of English and German*. Diss. Alpen-Adria Universität. Klagenfurt: Fakultät für Kulturwissenschaften.
- Miščin, Evelina. 2012. *Glagolske kolokacije u engleskome jeziku medicinske struke*. Diss. Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera. Osijek: Filozofski fakultet.
- Pearce, Darren. 2002. A Comparative Evaluation of Collocation Extraction Techniques. I: M. G. Rodríguez & C. P. Suarez Araujo (red.): *Proceedings of the 3rd International Conference on Language Resources and Evaluation*. Las Palmas: University of Las Palmas de Gran Canaria.
- Pettersson, Andreas. 2012. *Automatisk extraktion av idiom ur text*. Ex.-a. KTH. Stockholm: Skolan för datavetenskap och kommunikation.
- Rosqvist, Bodil. 2011. *Strängt upptagen och fast besluten: Beskrivningen av kollokationer i SAOB*. Lic.-avh. Göteborgs universitet. Göteborg: Institutionen för svenska språket.

- Rychlý, Pavel. 2008. A Lexicographer-Friendly Association Score. I: P. Sojka & A. Horák (red.): *Proceedings of Recent Advances in Slavonic Natural Language Processing*. Brno: Masaryk University.
- Salminen, Saara. 2008. *A Corpus-Based Study on English and Swedish Near-synonyms. The Case of Environment, Circumstances and Surroundings, and Miljö, Omständigheter and Omgivning*. Mag.-a. University of Tampere. Tampere: School of Modern Languages and Translation Studies.
- Sinclair, John McHardy. 1991. *Corpus Concordance Collocation*. Hong Kong: Oxford University Press.
- Sinclair, John McHardy, Susan Jones & Robert Daley. 2004. *English Collocation Studies: The OSTI Report*. 2005:e uppl. London: Continuum.
- Sköldberg, Emma & Maria Toporowska Gronostaj. 2010. From Subdomains and Parameters to Collocational Patterns: On the Analysis of Swedish Medical Collocations. I: E. Bernal & J. DeCesaris (red.): *Proceedings of the 13th EURALEX International Congress*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- . 2008. Modell för beskrivning av kollokationer i ett medicinskt lexikon (MedLex). *Nordiske studier i leksikografi*. Vol. 9 2008: 433–45.
- Štefić, Lidija, Marinka Mravak-Stipetić & Vesna Borić. 2010. Kolokacije u jeziku stomatologije: primjeri iz oralne medicine. *Acta stomatologica Croatica*. Vol. 44: 3 2010: 176–87.
- Stojić, Aneta & Sanela Murica. 2011. Kolokacije – teorijska razmatranja i primjena u praksi na primjerima iz hrvatskoga i njemačkoga jezika. *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*. Vol. 22: 2 2011: 111–25.
- Stojić, Aneta & Tamara Štiglić. 2011. Kollokationen im deutsch-kroatischen Sprachvergleich. *Jezikoslovlje*. Vol. 12: 2 2011: 263–82.

Tadić, Marko. 2009. New version of the Croatian National Corpus. I: D. Hlávačková et.al.

(red.): *After Half a Century of Slavonic Natural Language Processing*. Brno:

Masaryk University.

Van der Meer, Geart. 1998. Collocations as one particular type of conventional word

combinations: Their definition and character. I: Th. Fontanelle et.al. (red.):

Proceedings of the 8th EURALEX International Congress. Liège: Euralex.

Bilaga 1

Förkortningar och symboler i kollokationsordlistor:

adj. = adjektiv,

best. = bestämd form,

f = femininum,

G = genitiv,

I = instrumentalis,

komp. = komparativ,

m = maskulinum,

n = neutrum,

nr. = nummer,

pl. = plural,

prep. f. = prepositionsfras,

sg. = singular,

sb. = substantiv,

sup. = superlativ,

u = utrum,

/ = eller,

~ = uppslagsord,

- = korpusexempel,

| = nytt betydelsestycke,

() = valfritt element,

[] = karakteristik av (bi)ordet,

→ = hänvisning till annat uppslagsord.

Bilaga 2

Svenska uppslagsord i alfabetisk ordning.

boll *u* (*pl.* bollar, bollarna)

adj.

lätt, enkel | vettig, viktig, perfekt | förlupen, lös, tung, lång

- *Det var långa bollar som deras försvar nickade bort.*

prep. f.

~ i mål, nät(taket) | luften | straffområdet

- *Det var felpassningar, bollar i luften utan någon bestämd adress och ett fåtal chanser.*

| ~ på mitten / mittplan, planhalva | mållinjen

- *Muhrén tappade bollar på mittplan och lyckades inte med de vanliga millimetersäkra passningarna.*

| ~ utanför straffområdet, bakom backlinjen, mellan benen

- *I 85:e minuten utnyttjade han Carlos Cuellers nickmiss och rullade bollen mellan benen på McGregor till 2–0.*

verb

slå, sparka, servera, skjuta, nicka, chippa | driva, tappa ~ **[best.]**

- *Efter en närkamp med mittbacken Carles Puyol kom Zlatan ur vinkel och sparkade bollen rakt på Barcelonamålvakten Victor Valdes.*

| rulla, skicka, placera, sätta, få (in) ~ **[best.]**

- *Anfallaren höll sig framme och kunde enkelt rulla in bollen i öppet mål.*

| dimpa, studsas | toucha, träffa

- *Dida studsade bollen på eget knä och gav Raul öppet mål, en chans spanjoren tog vara på.*

domare³⁸ *u* (pl. domare, domarna)

adj.

andre, assisterande, allsvensk | bra, professionell | dansk, kvinnlig

- *Hon blir den första kvinnliga fotbollsdomaren i världen som får döma en landskamp.*

prep. f.

~ i matchen, NHL

- *Tränaren blev irriterad på domaren i den pågående matchen.*

verb

kritisera, attackera, hota, gripa, skalla, slå | muta, manipulera, tvinga, påverka

- *Flera spelare och ledare i den italienska serie A-klubben Juventus stängdes efter att ha kritiserat domaren i en match mot Genoa den 28 januari.*

³⁸ Även sammansättningar som t.ex. **huvud-, linje-, mål-, fjärde-, fotbolls-, ishockeydomare** osv.

final³⁹ *u* (pl. finaler, finalerna)**adj.**

spännande, dramatisk, fantastisk

- *Det blev en oerhört spännande final där till slut Skuru från Nacka besegrade Skövde med 24–23.*

| jämn, tuff

- *I den jämna finalen lyfte Torochtij 412 kilo totalt, bara ett kilo mer än tvåan iraniern Navab Nasirshelal, och ytterligare ett kilo mer än trean Bartlomiej Bonk från Polen.*

| helsvensk, helspansk, europeisk

- *Fransmannen besegrade Robin Söderling i sin semifinal med 7–6, 7–6 och satte stopp för en helsvensk final.*

| individuell, dubbel

- *Förutom de två individuella finalerna simmar hon även i det svenska lagkapslaget på 4x100 medley.*

| moralisk

- *I dagens semifinal – känns lite som moralisk final – möter Federer kroatien Ivan Ljubičić.*

| stor

- *Många, särskilt yngre spelare, får gummiarm när de ska spela första stora finalen, så är det bara.*

| (nr.) rak [pl.]

- *Nadal, som under turneringen skylld på trötthet, hade tagit sig fram till sju raka finaler innan förlusten mot Tsonga.*

prep. f.

~ i VM, EM, cupen

- *Trots en mardrömsstart vände och vann Serena Williams finalen i Franska mästerskapen i tennis mot Maria Sjarapova med 6–4, 6–4.*

| ~ på (nr.) meter

- *I dag avgörs finalen på 50 meter fjärril, distansen där Alshammar slog världsrekord i världscupen i Stockholm i onsdags.*

³⁹ Även sammansättningar som t.ex. kvarts-, åttondels-, semi-, SM-, VM-, cup-, singel-, serie-, junior-, distrikts-, regions-, landsdelsfinal osv.

verb

vinna, avgöra, ta hem | förlora

- *Torbjörn Kornbakk vann finalen i 74-kilosklassen mot polacken Mariusz Pawlowski med klara 5–2.*

| missa, nå

- *På 100 fritt – där hon var tvåa i världen före OS – missade Sara Sjöström final med ynka sju hundra delar.*

| spela, rida, simma, springa

- *Nu är det avgjort vilka tio ponnyryttare som rider final i GP-ponnyn på Scandinavium på påskafton.*

kort *n* (pl. kort, korten)**adj.***(nr.)* gult, rött, vitt, svart

- *Efter två gula kort är Dahlin avstängd i gruppfinalen mot Brasilien på tisdag kväll.*

| direkt, solklart | onödigt, idiotiskt | felaktigt, tveksamt, märkligt

- *Inhopparen Gert Verheyen fällde Jesus Ramirez i straffområdet och Dallas viftade med ännu ett märkligt rött kort.*

prep. f.~ i *(nr.)* match, halvlek | efter *(nr.)* minut(er)

- *Domaren delade ut 18 gula kort i fyra matcher.*

verbfå *(nr.)* (*adj.*) ~

- *Argentinararen Roberto Ayala fick sitt andra gula kort efter 59 minuter.*

| visa (upp), dela ut *(nr.)* (*adj.*) ~

- *Det var inte trevligt att se dem omkringa domaren och försöka få honom att dela ut ett gult kort.*

| undvika, (få) syna ~ **[best.]**

- *Redan under de första 45 minuterna fick två spelare syna det röda kortet och lämna arenan.*

lag⁴⁰ n (pl. lag, lagen)

adj.

svensk, dansk, internationellt | gott / bra, dåligt [*komp, sup.*]

- *Jag skulle vilja säga att Norrköping är det bästa svenska laget sedan jag tog guld med Hammarby (2006–2008).*

| (form)starkt, målglatt, hett, tufft [*sup.*], slagkraftigt | (form)svagt, bollskickligt

- *Italien har ju ett mycket slagkraftigt lag och leder den öppna klassen i EM klart.*

| ungt, lovande, motiverat, välbalanserat | komplett / fullt

- *Vi har ett mycket ungt lag, medelåldern är 21–22 år, men det finns mycket tekniskt kunnande, snabbhet och ambition.*

prep. f.

~ i gruppen, (elit)serien, ligan, VM, EM, DM, NM, SM

- *Den förre stormålvakten fick dock snöpligt släppa in ett mål mot ett av de sämre lagen i serien.*

verb

leda, föra, coacha / träna

- *Nye coachen Björn Rahbe skall leda laget tillsammans med Tommy Berglund och nye lagkaptenen Joonas Kylmäkorpi.*

| ta ut

- *Det är upp till Erik Hamrén att ta ut det bästa laget för matchen som kommer.*

| förstärka, formera, bygga, få ihop

- *Brynäs förstärker sitt lag med ishockeyforwarden Christian Sjögren som de senaste säsongerna representerat Timrå IK.*

| hjälpa, lyfta (till)

- *Boban och Prosinečki var spelgenier som kunde lyfta sina lag till mästartitlar i de stora ligorna och bidrog till att göra Kroatien till ett respekterat lag i Europa.*

| möta

- *IFK har 9–0 på de två senaste matcherna och möter ett annat norskt lag på onsdag.*

| besegra

- *Kungälv har redan haft sin första hemmamatch för säsongen, där laget besegrade Västerås SK med 6–3.*

⁴⁰ Även sammansättningar som t.ex. fotbolls-, lands-, A-, B-, topp-, botten-, hemma-, borta-, junior-, motståndarlag osv.

match⁴¹ *u* (*pl.* matcher, matcherna)**adj.**

allsvensk

- *Både Gais och IFK har en hektisk vecka framför sig som inleds med derbyt i dag, fortsätter med Svenska Cupen på torsdag och ny allsvensk match på söndag.*

| svår, tuff, lätt, viktig, dramatisk [*komp, sup.*] | avgörande

- *Gais besegrade IFK Malmö i säsongens hittills viktigaste match med osannolika 5–0.*

| mållös, oavgjord, jämn

- *Efter två vinster och en oavgjord match mot Finland ser det lovande ut för Tre Kronor inför ishockey-VM.*

| (*nr.*) rak [*pl.*]

- *För Södertälje var det åttonde raka matchen utan seger, men Timo Lahtinen ger inte upp tränarskapet frivilligt.*

prep. f.

~ på Råsunda, Ullevi | i grundserien, gruppspellet, ligan, cupen, superettan

- *Efter Champions League-finalen ska Lyon spela de fyra sista matcherna i franska ligan, men får svårt att försvara sin ligatitel.*

| ~ utan förlust, seger | med (*nr.*) mål

- *Manchester United tog en komfortabel seger (2–0) över Newcastle och Rooney avgjorde matchen med två mål inom loppet av fem minuter.*

| (*nr.*) ~ [*pl.*] i rad, på (*nr.*) dag | från start

- *Vi har trots allt spelat 17 matcher på tio dagar och rest 400 mil med buss.*

verbspela, göra, missa | vinna, punktera, förlora (*nr.*) (*adj.*) ~ [*best.*]

- *Mark Fransson gjorde tre allsvenska matcher för Hammarby i fjol.*

| avgöra, dominera, vända (*adj.*) ~ [*best.*]

- *Malmö var uppenbart spelsuget och dominerade den välspelade matchen inför de 12 736 åskådarna.*

⁴¹ Även sammansättningar som t.ex. **hemma-**, **tränings-**, **borta-**, **fotbolls-**, **serie-**, **liga-**, **vänskaps-**, **retur-**, **titel-**, **högrisk-**, **nyckel-**, **läggmatch** osv.

medalj⁴² *u* (pl. medaljer, medaljerna)

adj.

svensk / blågul | olympisk, paralympisk, individuell, internationell | ädel [*komp, sup.*],
gyllene | enda, annan ~ [*best.*]

- *USA-lägret är ett avstamp inför OS i London där sommarens VM-bronsmedaljör ska försöka ta ännu ädlare medaljer.*

prep. f.

~ i / på OS, VM, EM, DM, NM, SM

- *Hon har tagit medalj i de tre senaste årens VM och vann för två år sedan.*

verb

ta, vinna, plocka, knipa | säkra, missa, tappa, jaga

- *Att damerna lyckades knipa en medalj på 4 x 100 m fritt var mycket tack vare en fantastisk simning av Sjöström på tredje sträckan.*

⁴² Även sammansättningar som t.ex. **guld-**, **silver-** och **bronsmedalj**.

motståndare u (pl. motståndare, motståndarna)

adj.

svår, tuff, stark, bra [*sup.*] | övermäktig, högklassig, respektfull, värdig, attraktiv | lätt [*komp, sup.*] | jämbördig

- *Det laget som Jesper Svensson ser som svåraste motståndaren i serien är inte Skuru, utan Team Skåne.*

| ond, bitter, farlig [*sup.*]

- *Slesarenko, som klarade 2,06 i fjol, kommer att bli min farligaste motståndare i VM.*

| nygammal, namnkunnig, trolig, tänkbar, eventuell, potentiell, okänd

- *Sven Nylander kan få en nygammal och mycket svår motståndare på 400 meter häck i friidrotts-VM i Göteborg nästa år.*

prep. f.

~ i (*nr.*) matchen, omgången

- *Taylor Dent och Andre Agassi är tänkbara motståndare i andra respektive tredje omgången men båda dras med skador.*

| ~ i gruppspelet, kvartsfinalen, semifinalen

- *Övriga motståndare i gruppspelet är Sydafrika och Frankrike, men Johansson vill få bort varje antydan till att Danmark ska nå åttondelsfinalen enkelt.*

verb

(få) välja

- *Eftersom Frölunda vann serien var det de som fick välja motståndare av serietrean Leksand och seriefyran Luleå.*

| möta (*adj.*) ~

- *Det öste ner också i Värmland och regnet kom mycket olämpligt för Göteborgslaget som hade mött sina svåraste motståndare i början av tävlingen.*

| besegra, slå

- *Jag är så glad att vara tillbaka, säger den spanska Europamästarinnan i höjdhopp, men jag måste bli bättre än jag var i Oslo för att slå min svåraste motståndare här.*

| krossa, utklassa, knäcka, överraska

- *RIK krossade sina motståndare och ledde halvleken med 12–1 ganska omgående.*

| psyka, pressa

- *I stridens hetta säger Wilander att han överväger att psyka motståndarna under fortsättningen av Davis Cup-matchen.*

mål⁴³ *n* (pl. mål, målen)

adj.

(nr.) allsvensk

- *Efter bara fem minuter kunde han göra sitt 15:e allsvenska mål för säsongen.*

| (vid)öppet, tomt

- *Forwarden Mathias Gravem lyckades då med konststycket att missa öppet mål från en meters avstånd.*

| lätt

- *Jag tycker vi gjorde en bra andra halvlek men släppte till alldeles för lätta mål, sade tränaren Olle Isaksson i Kungälv.*

| märkligt

- *Zdenek Blatny kvitterade till 2–2 på ett märkligt mål där han missade pucken som i stället tog på hans skridsko och studsade in mellan benen på Stana.*

| eget

- *Teboho Mokoena sköt ett skott som Estanislao Struway styrde in i eget mål.*

| (nr.) snyggt, vackert, skönt [sup.] | fantastiskt

- *I den andra perioden vaknade hemmalaget till och kunde genom två snygga mål komma in i matchen igen.*

| (nr.) snabbt

- *I den andra perioden fick Frölunda en drömöppning med två snabba mål mellan inon loppet av 21 sekunder.*

| (nr.) viktigt [sup.]

- *Han snurrade upp Kristianstads försvar från högerkanten och gjorde tre viktiga mål (24–22, 25–22, 26–23).*

| (nr.) rak [pl.]

- *I första halvlek gjorde hemmalaget fyra raka mål innan det var dags för gästerna att vända genom att göra samma sak.*

prep. f.

~ i (nr.) halvlek, period

- *Trots att Flensburg inte hade mycket annat att hålla koll på när Sävehof anföll, lyckades 22-åringen klämma in sex mål i första halvlek, 13 totalt.*

⁴³ Även sammansättningar som t.ex. **lednings-, kvitterings-, slutspels-, seger-, vinst-, elitserie-, VM-, liga-, landslags-, straff-, hörn-, nick-, slump-, borta-, hemmamål** osv.

| ~ i matchen

- *Han avgjorde med sitt andra mål i matchen tre minuter före slut.*

| ~ på (nr.) matcher, landskamper

- *Milan, som vunnit ligan tre år i följd, har bara gjort tio mål på 13 matcher i höst.*

| ~ på (nr.) minuter

- *Frölunda vann sedan matchen efter fyra mål på tio minuter i andra perioden och kunde ta det rätt lugnt sista 20 minuterna.*

| (nr.) ~ för säsongen

- *Lotta Schelin satte 3–1 med sitt sjunde mål för säsongen, och Göteborg går därmed upp på femte plats i tabellen.*

verb

göra, skjuta (nr.) ~

- *Som spelare var han med i 64 landskamper och sköt 26 mål.*

| släppa, ösa in (nr.) ~

- *Filip Johansson öste in 333 mål på 277 matcher för IFK Göteborg.*

| missa ~ [best.]

- *Victor Nilsson kom fri men missade målet med ett par centimeter.*

| hitta ~ [best.]

- *IFK Göteborgs tilltänkta skyttekung Stefan Selakovic har bara hittat målet vid två tillfällen den här säsongen.*

| vakta ~ [best.]

- *Källqvist vaktar målet med samma auktoritet som då jämn gamla Andreas Isaksson (Trelleborg) och John Alvbåge (Frölunda) en gång gjorde.*

| fira ~ [best.]

- *Ronaldo valde också att inte fira målet, han bad snarare om ursäkt med sin gest, då han ju tidigare spelat sex säsonger i United.*

mästare⁴⁴ u (pl. mästare, mästarna)

adj.

allsvensk, italiensk, tysk, nordisk | olympisk, europeisk, vice, individuell

- *Storfavoriten och olympiske mästaren Noah Ngeny fick nöja sig med tredjeplatsen.*

| dubbel, trefaldig, flerfaldig | ny / nybliven | tidig [*komp.*], förre / forn ~ [*best.*]

- *Sverige är ju tidigare världsmästare och nyblivna Europamästare.*

| klar

- *Resultatet hade dock ingen betydelse för slutställningen i ligan, Bayern är sedan tidigare klara mästare.*

prep. f.

(*adj.*) ~ i fotboll, basket, handboll, ishockey | Europaligan, Uefacupen, VM, EM, STCC

- *För första gången sedan 1985 kan Lilleström titulera sig norska mästare i fotboll.*

| ~ på hemmaplan, bortaplan, basketplanen

- *Toppen på det hela var när han blev svensk mästare på hemmaplan på Gamla Ullevi.*

| ~ på grus, (rull)skidor, skridskor | 50 m, 10 km, distansen

- *På herrsidan blev som väntat Claes Nyberg, Mölndal, svensk mästare på 4 000 meter med tiden 11,27 minuter.*

verb

titulera (sig), bli, kora (till / som)

- *Efter 6–2 segern mot Hammarby på Studenternas i Uppsala kan Edsbyn titulera sig svenska mästare i bandy – för tredje året i rad.*

| hylla

- *Efter matchen hyllade italienska tidningar de spanska mästarna.*

| slå (ut), besegra

- *Fransmannen Jo-Wilfried Tsonga slog ut den sexfaldige mästaren efter en stark vändning i gårdagens match.*

| pressa, skaka, utmana, rubba

- *Trots att Linköping var starka i inledningen, var laget aldrig nära att rubba mästarna från norr.*

⁴⁴ Även sammansättningar som t.ex. **Europa-, världs-, fotbolls-, handbolls-, junior-, seniormästare** osv.

mästerskap⁴⁵ *n* (pl. mästerskap, mästerskapen)

adj.

svensk, fransk, nordisk, asiatisk, sydamerikansk | internationellt, öppet, stort | (nr.) rak [pl.]

- *Jag vann SM på 50 meter, det var ett öppet mästerskap vilket innebär att även personer utan handikapp deltog.*

prep. f.

~ i tennis, fotboll, handboll, (inne)bandy

- *1982 vinner den 17-årige Mats Wilander Franska öppna mästerskapen i tennis genom att i finalen besegra Guillermo Vilas.*

| [best.] ~ på hemmaplan

- *För alla svenska EM-deltagare är förväntningarna stora inför mästerskapet på hemmaplan.*

| (nr.) ~ i rad

- *Nu längtar Thorkildsen efter sitt första VM-guld, efter att ha tagit silver i två mästerskap i rad, Helsingfors 2005 och Osaka 2007.*

verb

spela | vinna, ta hem, säkra, avgöra | leda

- *Han vann tre av de fyra första tävlingarna och avgjorde mästerskapet i Brasilien med två lopp kvar på programmet.*

| arrangera | inleda | följa

- *Tyskland inleder mästerskapet med match mot Australien den 13 juni.*

| nå | uppleva, missa

- *På drygt en månad har Sverige upplevt två lyckade mästerskap: först damlandslagets EM-silver, sedan herrarnas fjärdeplats i VM.*

⁴⁵ Även sammansättningar som t.ex. **världs-, europa- och distriktsmästerskap.**

placering *u* (pl. placeringar, placeringarna)

adj.

god / bra, dålig [*komp, sup.*] | främst

- *I fjol slutade laget sexa, den sämsta placeringen under Bosse Falks fem år som tränare.*

| framskjuten, hög

- *Grekland är med en framskjuten placering i förra årets schlager-EM direkt-kvalificerade till årets final.*

| blygsam [*komp.*]

- *Sjarapova ligger i dag 16:a på rankingen, men den för hennes del blygsamma placeringen beror på att hon tvingats till flera skadeuppehåll.*

| sen [*sup.*]

- *Djurgården, senaste placering: 2. Umeå IK, senaste placering: 1.*

| egen

- *Egen placering: topp 3. Egen placering: övre halvan. Egen placering: mittenlag.*

prep. f.

(*adj.*) ~ i EM, VM, allsvenskan, mästerskapet, världscupen, tävlingen

- *Sara Hector tog sin bästa placering i världscupen: hon blev 16:e medan Anja Pärson kom 27:a.*

| (*nr.*) ~ i tabellen, resultatlistan

- *Genom segern klättrade Djurgården en placering i tabellen, och ligger nu på fjärde plats.*

| (*nr.*) ~ på Fifa-rankingen, världsranking

- *Den mållösa VM-kvalmatchen mot Portugal och förlusten mot Serbien (0–2) gjorde att svenska fotbollslandslaget halkade ner åtta placeringar på världsranking, till 33:e plats.*

verb

falla, halka ner / ned (*nr.*) ~

- *I den totala ställningen halkade 28-åriga Johansson ner en placering, till plats elva.*

| klättra, avancera, köra upp (*nr.*) ~

- *Årets raket är Laxå som avancerat 264 placeringar jämfört med fjolåret!*

| förbättra (*adj.*) ~ [*sg.*]

- *Krister har stora chanser att förbättra sin hittills främsta placering i VM-sammanhang.*

| få, ta / plocka, behålla, tappa (*adj.*) (*nr.*) ~

- *Även Thomas Ernst och Emil Hermansson fick framskjutna placeringar bland 104 spelare.*

| nå, tanger (*adj.*) ~

- *Kubica var mycket nöjd med sin andraplats, han sade att stallet nått den bästa placeringen det hade makt till för dagen.*

plan⁴⁶ *u* (pl. planer, planerna)

verb

utnyttja

- *Med 2–1 i matcher utnyttjade Södertälje hemmaplan och tog efter gaskramande slutminuter en plats i semifinal efter seger 80–77.*

| dominera

- *I andra halvlek dominerade duon mittplan fullständigt, vilket bäddade för Jesper Blomqvist i en blomstrande offensiv.*

| lämna ~ [*best.*]

- *Joachim Björklund lämnade planen efter tio minuter i andra halvlek.*

⁴⁶ Även sammansättningar som t.ex. **fotbolls-, hemma-, borta-, mitt-, inner-, (konst)gräs-, grusplan** osv.

poäng *u* (pl. poäng, poängen)**adj.****(nr.)** viktig, värdefull, välbehövlig, nödvändig | futtig, ynk

- *Hammarby förlorade två viktiga poäng i jakten på allsvenskan i mötet med Spårvägen.*

| maximal, full **(nr.)** | **(nr.)** möjlig, extra

- *VM-tvåan Sveriges leder grupp 1 på maximala tolv poäng, fem före Italien.*

| **(nr.)** rak **[pl.]**

- *Solna vann till slut med 86–82 tack vare sex raka poäng under den sista spelminuten.*

prep. f.~ på / i **(nr.)** **(adj.)** match, omgång | efter **(nr.)** **(adj.)** match, omgång

- *IFK Göteborg har bara tagit två poäng i de två senaste matcherna, medan Brynäs ligger sist i elitserien med 11 poäng efter 14 omgångar.*

| ~ per match **[sg.]**

- *Laget har släppt in över 90 poäng per match tidigare, nu stannade det vid 81.*

| ~ på **(nr.)** heat

- *Jag bytte cykel när jag hade tagit en poäng på två heat, tog sedan åtta poäng på tre heat.*

verbta, samla, plocka, göra, sätta | ge, få **(nr.)** ~

- *Sollentuna har tagit sex poäng på fyra matcher och skuggar IFK Täby i tabelltoppen.*

| rädda, knipa, skrapa (ihop), tappa **(nr.)** **(adj.)** ~

- *Gästerna lyckades rädda en viktig poäng i den tuffa bottenkampen.*

resultat⁴⁷ n (pl. resultat, resultaten)

adj.

gott / bra, dåligt, högt, lågt, stort, viktigt [*komp, sup.*] | fullgott / jättebra, fantastiskt

- *Filippinernas hittills bästa resultat är en silvermedalj i boxning vid OS i Söul 1988.*

| positivt, negativt, oavgjort / jämnt | oväntat, förväntat, önskat

- *Bulgarien inledde VM-kvalet med en komfortabel seger borta mot Island (3–1) och följde upp det med det oavgjorda resultatet mot Kroatien.*

| aktuellt, avgörande, slutligt, totalt ~ [*best.*]

- *Matchen var jämn och lagen följdes åt fram till 12–12, innan Sebastian Sporrang fick till ett viktigt mål och Sverige kunde dra ifrån till det slutliga resultatet 15–13.*

| svagt, klent, magert, katastrofalt | mediokert, tillräckligt

- *Den förre storspelaren har fått motta kritik från såväl massmedier som supportrar efter Bulgariens svaga resultat de senaste månaderna.*

| sportsligt

- *Att publiksnittet till stor del hänger samman med de sportsliga resultaten är IFK Göteborg ett exempel på.*

prep. f.

~ i matchen, cupen, turneringen, tävlingen, superettan, OS, VM, EM, SM

- *Det har varit några förluster där allting har sett ut som att vi skulle kunna få ett väldigt bra resultat i matchen, men vi har ändå förlorat.*

verb

uppnå (*adj.*) ~

- *Tidigare har jag uppnått goda resultat i Belgiens Grand Prix, men vad som har hänt förr hjälper mig inte just nu.*

| påverka, förbättra

- *Erika Medveczky framför sig i finalen på K2-1 000 meter och förbättrade därmed resultatet från världscuppremiären då svenskorna slutade femma.*

| nå (*adj.*) ~

- *Det var när AIK inte dominerade bollinnehavet som laget nådde bäst resultat, både räknat i poäng och antalet gjorda mål.*

⁴⁷ Även sammansättningar som t.ex. **match-**, **serie-**, **OS-**, **tävlings-**, **turnerings-**, **slut-**, **final-**, **klubb-**, **fotbollsresultat** osv.

spelare⁴⁸ u (G pl. spelarna)

adj.

god / bra, ung [*komp, sup.*] | duktig, skicklig, lovande

- *Det finns en stark framtidstro, trots den uppenbara risken för nedflyttning, med många lovande yngre spelare bakom det nuvarande A-laget.*

| viktig, värdefull, tongivande [*sup.*]

- *Erik Fritzson är definitivt en av Sävrehofs mest värdefulla spelare, ofta spelbar, bra på att fånga bollen och väldigt säker i avsluten.*

| svensk, utländsk, internationell

- *Tidigare år har landslaget haft utländska spelare, en finsk målvakt, några kanadensare och européer.*

| rutinerad, ordinarie, kunnig

- *Att Kolding ändå vann berodde på att deras rutinerade spelare var starkare i längden än unga RIK.*

prep. f.

(*nr.*) ~ i laget, landslaget, truppen, NHL

- *Några andra spelare i landslaget sa till oss att det ser ut som om vi spelar vårt livs sista byte varje gång vi är inne på planen.*

| (*nr.*) ~ på planen, isen

- *Den mest sysselsatta spelaren på planen var gästernas målvakt Mattias Hugosson.*

| (*nr.*) ~ på skadelistan

- *Med sex ordinarie spelare på skadelistan hade Brynäs inte mycket att sätta emot åkstarka och spelskickliga Timrå.*

verb

utse till (*adj.*) ~

- *Efteråt utsågs han till lagets viktigaste spelare och det är nog inte många på läktaren som inte unnar honom det.*

| värva, locka

- *Fifas regler innebär även att svenska föreningar måste göra rätt för sig när de värvar spelare från till exempel Afrika eller Sydamerika.*

⁴⁸ Även sammansättningar som t.ex. **landslags-, fotbolls-, handbolls-, tennis-, bandy-, forwardsspelare** osv.

| köpa, sälja, släppa | få, tappa

- *Spanska fotbollsklubbar har genom åren även köpt många svenska spelare för stora summor.*

| sakna (nr.) (adj.) ~

- *Frölunda saknade två viktiga spelare, men det var inte det som föllde avgörandet i Kinnarps Arena i går.*

| ta / välja ut (nr.) ~

- *I varje match tar han ut de elva spelare han tror skall ge honom det han vill ha.*

| byta (ut) (nr.) ~

- *I går visade han dessutom prov på fingertoppskänsla då han trots ledning i halvtid bytte ut två spelare med motiveringen att han ville ha en annan matchbild.*

| ranka (nr.) ~

- *Johan Elliot är inte ensam om att ranka de fem spelarna som favoriter.*

supporter *u* (pl. supporters/-ar, supportrarna)

adj.

(nr.) blåvit, grönsvart, blågul | svensk, engelsk, dansk

- *Ett hundratal blåvita och grönsvarta supporters omhändertogs i samband med derbyt på Ullevi i går.*

| trogen / hängiven, fanatisk, segerrusig | besviken, våldsam, stökig

- *Såklart vill man alltid spela hemma, men vi har trogna supportrar som säkert kommer.*

prep. f.

~ till AIK, AFC, IFK, laget

- *Fem supportrar till fotbollslaget Djurgården greps natten till i går efter ett kaotiskt bråk utanför en restaurang i centrala Halmstad.*

| (nr.) ~ på läktaren, Stadion, plats

- *På onsdagskvällen satt över 13 000 finländska supportrar på läktaren i arenan.*

verb

tacka, skämma bort | uppmana, lugna | straffa ~ [pl.]

- *På söndagen kom det tyska landslaget hit för att tacka supportrarna för stödet under turneringen.*

| locka | träffa

- *Han hoppas att stjärnorna ska locka nya supportrar till PSG och den franska ligan.*

tränare *u* (pl. tränare, tränarna)

adj.

berömd, hyllad, framgångsrik, bra [*sup.*] | duktig, rutinerad

- *Evensson är kanske den mest framgångsrike tränaren i svensk ishockey genom tiderna.*

| ansvarig, assisterande, personlig / privat, mental | blåvit, allsvensk, holländsk, utländsk

- *Immonen tillträdde som ansvarig tränare i somras, och tidigare var han assisterande tränare i två säsonger.*

| förra, dåvarande, nygammal, ny

- *Resultaten har gått bättre sedan nygamle tränaren Tony Zabel tog över.*

prep. f.

~ i AIK, AFC, IFK

- *Han är en av tre tränare i IFK Göteborg.*

verb

byta, sparka | få, skaffa, hitta, anställa, anlita | presentera

- *En dag efter att Villarreal sparkade sin tränare kan nu klubben presentera en ersättare.*

Bilaga 3

Kroatiska uppslagsord i alfabetisk ordning.

bôd *m* (*G pl.* bódova)

adj.

(*nr.*) osvojen, ostvaren, postignut

- *Franzen je postigao četiri pogotka te je imao i dvije asistencije, čime je izjednačio rekord NHL-a prema broju ostvarenih bodova u jednoj utakmici doigravanja.*

| (*nr.*) važan, odlučujući, presudan, izgubljen, nedostižan

- *Manchester United s četiri je pobjede u prva četiri kola ostvario nedostižnih osam bodova prednosti u odnosu na najbliže pratitelje Juventus i Deportivo.*

sb.

(z)broj ~ [*pl.*]

- *S obzirom na zbroj bodova za Euroligu, momčad koja ispadne u četvrtfinalu sljedeće godine najvjerojatnije neće vidjeti najelitnije europsko natjecanje.*

| oduzimanje (*nr.*) ~ [*pl.*]

- *Fifina odluka o oduzimanju 10 bodova zagrebačkome klubu zbog neisplaćenoga duga Španjolcima doista je raritetna, no bilo je pomalo neozbiljno očekivati da u klub neće stići kakva kazna.*

| (*nr.*) ~ prednosti, zaostatka, razlike

- *Dinamo već u ovom trenutku ima jedan bod prednosti i teško je povjerovati da će plavi do kraja takvu prednost ispustiti iz ruku.*

verb

osvojiti (*nr.*) ~ [*sg, pl.*] / osvajati ~ [*pl.*], postignuti (*nr.*) ~ [*sg, pl.*] / postizati ~ [*pl.*], prikupiti (*nr.*) ~ [*sg, pl.*] / prikupljati ~ [*pl.*]

- *Osječani su već sada prilično zaostali za momčadima koje se bore za plasman u Ligu za prvaka i sad moraju bespogovorno skupljati bodove.*

| upisati, ubilježiti, uknjižiti (*nr.*) ~

- *Rumunjke su odlično odigrale završnicu seta i nakon dvije propuštene meč-lopte trijumfirale 27 : 25 te upisale prve bodove na ovom EP-u.*

| odnijeti, donijeti, podijeliti (nr.) ~

- *Utakmica protiv Cibali je jednako je važna kao i svaka druga, jer nam može donijeti ili odnijeti bodove.*

| izvući, iščupati, uhvatiti ~ [sg.]

- *Metkovci su prvo jednim golom razlike izgubili od momčadi Zagreba (29 : 30), iako su imali priliku izvući bod i tako riješiti sve dileme oko prvog mjesta u regularnom dijelu natjecanja.*

| nadoknaditi, osigurati, izgubiti (nr.) ~

- *Osječanin Josip Tadić osigurao je 15. bod Hrvatskoj u 54. minuti doslovce uguravši loptu u mrežu gostiju.*

| predvoditi, prednjačiti, voditi, pobjeći, bježati, zaostajati (nr.) ~

- *Nakon nove pobjede Real Barceloni bježi sedam bodova i mirno može čekati predstojeće blagdane.*

finále *n* (*G pl.* fināla) → **završnica**

adj.

dramatično, uzbudljivo, sjajno

- *Splicani u sezonu ulaze protiv Zadra, suparnika s kojim su prošle sezone odigrali uzbudljivo finale hrvatskog prvenstva.*

| prošlogodišnje / lanjsko, ovogodišnje, subotnje,

- *Bit će to ujedno i repriza prošlogodišnjeg finala u kojem je Roger Federer pomeo Lleytona Hewitta (6 : 9, 7 : 6, 6 : 0).*

| olimpijsko, wimbledonsko, europsko | juniorsko, seniorsko

- *Prije Ivaniševića i Henmana Rafter je svladao Aggasia s 2 : 6, 6 : 3, 3 : 6, 6 : 2, 8 : 6 i tako se drugi put uzastopno plasirao u wimbledonsko finale.*

| (*nr.*) uzastopno (*adj.*)

- *Iako su u Rimu hrvatske rukometašice zaigrale u svom trećem uzastopnom europskom finalu, zbog nelogičnog kvalifikacijskog sustava nisu se odmah plasirale u Sydney.*

| veliko

- *Na turniru se natjecalo dvanaest ekipa koje su se borile za bodove potrebne za ulazak na vrh ljestvice, a time i sudjelovanje u velikom finalu lige koje će se održati za nekoliko mjeseci.*

sb.

osmina, šesnaestina, uzvrat, repriza

- *Cibonin trener tvrdi da njegova momčad potpuno spremna dočekuje PAF u uzvratu osmine finala Eurolige, iako momčad s Giričekom i bez njega nije ista.*

| sudionik / sudionica, pobjednik / pobjednica

- *Tomislav Karlo smatra da Mašković neće biti samo solidan sudionik finala, nego i ravnopravni borac za medalju.*

| ~ kupa, lige, prvenstva, turnira, natjecanja

- *Posada hrvatskog osmerca nije se izravno kvalificirala u finale Svjetskog prvenstva koje se održava u Sevilli.*

| ~ doigravanja

- *Marija Lihtenštajn već trenira u Poreču, a uskoro će nam se priključiti i Irina Kirilova, koja je sa svojim Medinexom klupsku sezonu završila porazom u finalu doigravanja talijanskog prvenstva.*

verb

izboriti, dosegnuti, dohvatiti, zaslužiti | propustiti

- *Ludo brzi Nizozemac Pieter van den Hoogenband bez problema je izborio plasman u finale na 200 metara slobodno.*

(od)igrati | izgubiti

- *»O nedjelji ne bih previše govorio, ali neće biti smak svijeta ako izgubimo finale«, rekao je kapetan momčadi Hrvoje Privšek.*

gól m (G pl. gólovā) → pògodak

adj.

pobjedonosni / pobjednički, izjednačujući, počasni

- *U sedmoj minuti produžetka uspjeli su postići pobjedonosni gol i iskoristiti golemu prednost od dva igrača viška na terenu.*

| postignut, regularan | primljen

- *Janžek ima svoja nadanja: »Za mene bi bio odličan rezultat minimalan poraz, uz naš postignuti gol.«*

| prazan

- *U drugome dijelu Šibenik je u 58. minuti propustio čistu prigodu kada je Vuković pobjegao Tadiću, ubacio Matasu, a ovaj s pet metara promašio prazan gol.*

| protivnički / suparnički

- *U posljednja dva napada Hrvati su početnički upropastili – čak nisu niti šutirali na suparnički gol!*

| zlatni, srebrni

- *Ukoliko nakon 90 minuta utakmica završi neodlučenim rezultatom, igrat će se produžeci za koje vrijedi pravilo zlatnog gola, odnosno ako u produžecima neka momčad postigne gol, utakmica je završena.*

sb.

strijelac (nr.) (adj.) ~

- *Najviše klinaca s papirom u ruci skupljalo se oko strijelca trećeg pobjedničkog gola Željka Cara, tridesetpetogodišnjeg napadača Dugog Sela.*

| (nr.) ~ prednosti, zaostatka, razlike

- *U slučaju da Engleska i Hrvatska podijele bodove, Švicarskoj treba pobjeda od najmanje tri gola razlike protiv Francuske.*

verb

zabiti (nr.) ~ [sg, pl.] / zabijati ~ [pl.], dati, postignuti / postići (nr.) ~ | promašiti

- *Igralo se obostrano napadački, a u takvim susretima obično pobijedi ona momčad koja prva zabije gol, odnosno bude pribraniya u završnici akcija.*

| primiti, pokloniti | nadoknaditi (nr.) ~

- *Prvo su Nizozemcima poklonili dva gola, ali je stvar spasio Capellova udarna igla Jermaine Defoe.*

| poništiti

- *U 68. minuti vrataru Stamenkoviću lopta je ispala iz ruku, Drobne ju je ubacio glavom u mrežu, ali su suci poništili gol.*

| ugroziti

- *Nakon vodstva gosti su se znalački branili i iz polukontri povremeno uspijevali ugroziti gol domaćih.*

igrač m (G pl. igrača)

adj.

dobar, iskusan, kvalitetan, talentiran, efikasan / učinkovit [*komp, sup.*] | ponajbolji, sjajan, svjetski, vrhunski, darovit, izvrstan, izvanserijski, perspektivan

- *Luka Modrić šutnut je u predgrađe s još nekolicinom perspektivnih juniora, a danas je stalni član Bilićeve mlade reprezentacije i u ovoj sezoni ponajbolji hrvatski igrač.*

| obrambeni, vezni, bočni, vanjski, krilni

- *U finišu susreta gosti su imali igrača više na terenu kad je nakon dva žuta kartona isključen domaći obrambeni igrač Ribić.*

| ključan, važan, bitan | standardni, korisni | rezervni / pričuveni

- *Trener Ivanković očekuje da se Buljat nametne i ne samo da bude standardni igrač Dinama, već i da dosegne status reprezentativca.*

| suparnički / protivnički | domaći, gostujući

- *U momčad se vraća Osibov nakon što je odslužio kaznu od tri utakmice neigranja zbog udaranja suparničkog igrača bez lopte.*

| raspoložen, napadački, opasan | slobodan | ozlijeđen

- *Hrvatska jednostavno nije uspjela naći recept protiv vrlo discipliniranog i odlično organiziranog suparnika – igrali smo slabo, bez raspoloženih veznih igrača, i to nas je koštalo remija koji je gotovo ravan porazu.*

sb.

popis, selekcija / izbor

- *Lončarević je prije mjesec dana načinio prvu selekciju igrača otpisavši nekolicinu dotad standardnih, ponajprije Pavlovića i Drpića.*

| transfer, dovođenje, posudba, prodaja | višak, nedostatak | odlazak

- *Pri dovođenju i prodaji igrača sportski direktor ima najvažniju ulogu.*

| forma, kvaliteta, profil | ozljeda

- *Do sljedećeg nastupa imamo dovoljno vremena da sredimo redove, naravno, ako je to uopće moguće, jer nam je kvaliteta igrača kojima raspolažemo doista oskudna.*

| zamjena, isključenje

- *U nastavku utakmice, posebno nakon isključenja domaćeg igrača Maksimovića, osječka se momčad jednostavno raspala.*

| ~ utakmice, prvenstva, lige | kluba, reprezentacije

- *Petroviću nije bilo teško s desetak metara plasirati loptu uz pomoć vratnice u mrežu Ivice Marića, najboljeg igrača utakmice.*

verb

dovesti / dovoditi | pozvati, okupiti

- *Nitko od sadašnjih igrača ne planira napustiti klub, a na slabija mjesta u momčadi planira se dovesti nekoliko kvalitetnijih igrača.*

| promijeniti, zadržati, izgubiti, izbaciti, čuvati, priključiti (nr.) ~

- *Momčad, koja je nakon portugalskog slavlja bila četvrta na Europskom prvenstvu, izgubila je dva vrlo bitna igrača: neće biti već dugo ozlijeđenog Renata Sulića na crti kao ni Tončija Valčića na lijevom beku.*

| isključiti (nr.) ~

- *Sinovčić je u finalu isključio dva igrača Cibaliye i produžio utakmicu sve dok Osijek nije pobijedio.*

kàrtōn m (G pl. kartóna)

adj.

(nr.) crveni, žuti | nepotreban, zarađen, zaslužen

- *Prvu glupost je napravio Damir Biškup s drugim (ponovo nepotrebno zarađenim) žutim kartonom već u 36. minuti.*

verb

zaraditi, zaslužiti, zavrijediti, dobiti

- *U 63. minuti Zadar ostaje s desetoricom igrača na terenu nakon što je Buljat zbog grubog prekršaja nad Posavcem dobio drugi žuti karton.*

| podignuti, izvaditi, pokazati

- *U 69. minuti Halilović je bio u solo prodoru, Miše kao posljednji čovjek srušio je napadača domaćina, a Kovačiću je preostalo samo da podigne crveni karton.*

| dosuditi, dodijeliti, podijeliti

- *Kada mu je sudac dodijelio zasluženi crveni karton, Špehar se nesportski ponio i zbog toga je njegova kazna, tvrdi Vlajčević, morala biti povećana.*

lòpta *f* (*G pl. lòptā/-ī*)

adj.

prizemna, dubinska, duga, povratna, precizna, nabačena, ubačena, odbijena

- *Surać je ubacio dubinsku loptu u šesnaesterac gostiju za Gudelja koji iz prve majstorski gura loptu Turini kroz noge za 1 : 0.*

| ukradena, osvojena, izgubljena

- *Dok smo držali kontrolu sve je bilo u redu, ali preveliki broj izgubljenih lopti kroz cijelu utakmicu nas je koštao.*

| upotrebljiva, teška | neobranjiva

- *Šibenčani su se izgubili, a raspoloženi Modrić dijelio je upotrebljive lopte pa je ubrzo došlo do izjednačenja.*

prep. f.

~ u šesnaesteru, korneru, outu / autu, mreži | (protu)napadu, obrani

- *Dumitru Mitu ih je naćeo, samo se čekala prva lopta u mreži gostiju, a onda je procurilo ne samo iz oblaka nego i na terenu.*

sb.

set / meć

- *Amerikanac je kod 7 : 6 spasio dvije meć lopte, a na treću je prilično naivno istrćao na mrežu pa je Rafter mirno pokraj Agassia poentirao za finale.*

| posjed

- *Dinamo je uputio čak 19 udaraca prema vratima uz 59-postotni posjed lopte.*

| protok, dodavanje

- *Odmakom utakmice naš je napad ipak postajao opasniji za mađarske vratare, no i dalje u napadu nije bilo pravog protoka lopte i pravih izrađenih akcija.*

verb

dodati, proslijediti, uputiti, primiti, pokloniti, propustiti, promašiti, izgubiti, iskoristiti

- *Sabolčki je htio vratiti loptu vrataru Rumbaku i to je izveo toliko traljavo da je uputio vrlo upotrebljivu loptu domaćem napadaču Zekiću.*

| obraniti, zaustaviti, odbiti, skrenuti, spustiti, spasiti

- *Iako nije primio pogodak i obranio je nekoliko teških lopti, čini se da ocjene Pletikosine igre nisu bile adekvatne učinku.*

| udariti, ispucati, izbiti, izbaciti, prebaciti, uhvatiti, zahvatiti

- *U sljedećoj minuti opasan napad Varaždina okončao je Mujanović koji je pucao s desne strane, no Vidak je s gol-crte izbio loptu i spasio Interovu mrežu.*

| poslati, smjestiti, ubaciti, gurnuti, ugurati, pospremiti, zakucati

- *Dragan Stojkić je u 37. minuti plaho krenuo ka lopti nakon udarca iz kuta, no ispred njega je odjednom protutnjio Dino Drpić i glavom zakucao loptu u mrežu.*

mèdalja *f* (*G pl. médālja*)

adj.

zlatna, srebrna, brončana | (para)olimpijska | pojedinačna, ekipna | juniorska, kadetska | (*nr.*) osvojena, oduzeta

- *Turčin Naim Sulejmanoglu će u Sydneyu pokušati osvojiti svoju četvrtu zlatnu olimpijsku medalju.*

sb.

osvajač(ica)

- *Alinghi je posadu ojačao s još nekoliko bivših članova Team New Zealanda, a doveo je i četverostrukog osvajača olimpijske medalje Jochena Schumanna.*

| podjela, dodjela ~ [*pl.*]

- *Podsjetimo, Ecclestone je predlagao dodjelu medalja trima prvoplasiranim vozačima, a na kraju sezone prvak bi bio onaj s najviše zlatnih odličja.*

verb

osvojiti, obraniti, osigurati | donijeti (*nr.*) (*adj.*) ~

- *Hrvatske košarkašice će u ponedjeljak pokušati obraniti zlatnu mediteransku medalju od prije četiri godine u Bariju.*

| dodijeliti, podijeliti, oduzeti | proslaviti

- *Nakon što su Mühleggu i Lazutini oduzete medalje, novi olimpijski pobjednici postali su Rus Michail Ivanov i Talijanka Gabriella Paruzzi, srebrna medalja na 50 km dodijeljena je Estoncu Andrusu Veerpalu, dok je bronzu osvojio Norvežanin Odd-Bjorn Hjelmeset.*

mòmčād f (G pl. mòmčādi)

adj.

jaka, kvalitetna, uspješna, efikasna, iskusna [komp, sup.] | neporažena, odlična, sjajna, vodeća, vrhunska, pobjednička | solidna, respektabilna | slaba, neiskusna [komp.]

- *Protiv Mađara bilo je vidljivo kako je Hrvatska kvalitetnija momčad, ali je ponovno svjetlo dana ugledao pad koncentracije u završnici, što zasad jedino može ozbiljno zabrinuti izbornika Linu Červara uoči drugog kruga.*

| kompletna, kombinirana

- *Čiro će, dakle, u Zadru imati na raspolaganju gotovo kompletnu momčad s kojom će krenuti u misiju osvajanja bodova prijeko potrebnih za kreiranje pozitivnoga ozračja uoči maksimirskog derbija.*

| (nr.)plasirana

- *U hrvatskom taboru nakon susreta pozornost se prebacila na rasplet u D-skupini, odakle će drugoplasirana i četvrtoplasirana momčad biti suparnik našima u drugom krugu natjecanja.*

| mlada, juniorska, kadetska, seniorska, veteranska, nacionalna, amaterska, prvoligaška

- *»Zadovoljni smo radom trenera Mladine, ujedno i zadovoljni što će i u nadolazećoj sezoni biti trener naše seniorske momčadi«, kratko je izjavio Ivan Bošković, predsjednik Cibalijske uprave.*

| gostujuća, domaća, suparnička | maksimirska, zagrebačka

- *U igri nastaju »crne rupe« koje im se događaju iz utakmice u utakmicu kada suparnička momčad posustaje.*

sb.

trener, vođa, vodstvo | (do)kapetan, ostatak | pojačanje, zvijezda

- *»Da su sami birali, ne bi mogli bolje izabrati«, kaže kapetan Zagrebove momčadi Senjanin Maglajlija uoči prve utakmice u Skopju protiv Vardara u nedjelju (19 sati).*

| sastavljanje, formiranje, stvaranje

- *Kako već duže nema Kralja, Šaranovića i Kurilića, Braović će u Zadru imati priličnih problema oko sastavljanja momčadi.*

| uigravanje, priprema | nastup, gostovanje

- *Pripreme u Umagu bile su najteži dio priprema, budući da je naglasak bio na punjenju baterija i stjecanju snage, na što se kasnije nadograđuje tehničko-taktička priprema i uigravanje momčadi.*

| kvaliteta, forma, igra, raspoloženje

- *Bez obzira na kvalitetu momčadi trebat će i mnogo sreće u dvobojima s Mađarima, jer jednostavno nema dovoljno dana za kvalitetno uigravanje.*

verb

sastaviti, posložiti, postaviti, slagati | pomladiti, osvježiti, promijeniti

- *Nogometašima Kamen Ingrada odlično je došla prvenstvena stanka u kojoj su mogli podići formu, osvježiti momčad i vratiti u život nekoliko ozlijeđenih igrača.*

| preuzeti, voditi | predvoditi

- *Stanko Mršić danas vodi momčad Zadra, subotnjeg suparnika bijelo-plavih u prvom kolu proljetnog dijela prvenstva.*

| svladati, pobijediti, poraziti, izbaciti

- *U četvrtak navečer pokazali su pravi pobjednički mentalitet – izvarednom igrom u drugom dijelu utakmice porazili su talijansku momčad Siena rezultatom 81 : 61.*

| pripremiti / pripremati, trenirati

- *Igrače čekaju veliki naponi koje će postupno svladavati, objasnio je Blažević želju da vrhunski pripremi momčad koju očekuje teško proljeće.*

navijač *m* (*G pl.* navijača)

adj.

(*nr.*) domaći, gostujući | suparnički | engleski, zagrebački, Dinamov, Cibaličin

- *Nogometna utakmica između NK Dinama i NK Istre odigrana je pred 3 000 gledatelja od kojih je bilo dvjestotinjak gostujućih navijača.*

| vjerni, vatreni [*sup.*] | bučni, glasni [*sup.*] | (malo)brojni ~ [*pl.*]

- *Očekujem i veliku podršku publike i naših najvjernijih navijača, članova Armade, koji su uvijek naš 12. igrač.*

sb.

izgredi, neredi, divljanje, tučnjava, sukob / dvoboj ~ [*pl.*]

- *Kako je prije i nakon utakmice bilo više sukoba domaćih i gostujućih navijača, policija je u široj zoni oko stadiona u Maksimiru morala više puta intervenirati.*

| slavlje, (ne)raspoloženje, razočaranje, bijes, (ne)zadovoljstvo | strpljenje, povjerenje

- *Dotični se dobro snašao, kroz šumu nogu pogodio mrežu i u tom trenutku nastalo je veliko slavlje Zagrebovih igrača i navijača.*

| skandiranje, bodrenje, podrška, pljesak, zviždanje

- *Dok se na »normalnim« nogometnim stadionima uglavnom čuje skandiranje navijača, koji pjesmama ili uzvicima veličaju svoju momčad, odnosno omiljene igrače, kod nas vlada posve drukčiji trend.*

| ljubimac ~ [*pl.*]

- *Neretljak je u godinu i pol postao najveći ljubimac Hajdukovih navijača i mnogi smatraju da je nezamjenljiv.*

verb

razočarati, razveseliti, razgaliti, obradovati, oduševiti, zadovoljiti | smiriti

- *Dobra hrvatska partija u nastavku razgalila je navijače koji su čak skandirali i Niki Kranjčaru, najčešćoj meti nezadovoljnih »druker« s hrvatskim majicama.*

plàsmān *m* (*G pl.* plasmána)

adj.

dobar [*komp, sup.*], visok [*komp.*], izravan / direktan, konačan

- *Iako su propustili priliku za izravan plasman u četvrtfinale, igrači i vodstvo hrvatske reprezentacije drže da je možda čak i bolje što moramo igrati susret osmine finala.*

prep. f.

~ u (četvrt)finale, ligu, kup, doigravanje

- *Mađari izravno idu u četvrtfinale, a Hrvatska će u nedjelju za plasman u četvrtfinale igrati protiv Australije koja je zauzela treće mjesto u skupini B.*

| ~ na turnir, prvenstvo, natjecanje, OI

- *Osijek je tada protiv Rijeke ostvario pobjedu koja je bila dostatna za plasman na završni turnir krajem prosinca.*

sb.

~ reprezentacije, momčadi, ekipe | tenisačica, prvoligaša, Vatrenih

- *»Očekujem plasman reprezentacije u završnicu Europskog prvenstva, što će biti novi impuls hrvatskom nogometu«, zaključio je Joško Popović.*

verb

izboriti, ostvariti, zaslužiti, potvrditi (*adj.*) ~

- *Nakon što su Jelena Kostanić i Goran Ivanišević uspjeli izboriti plasman u 2. kolo prvog Grand Slam turnira sezone Australian Opena, to je pošlo za rukom i Ivi Majoli te Ivanu Ljubičiću.*

| popraviti, pokvariti

- *Premda je Splitsanin dugo držao drugo ili treće mjesto, u posljednjim je jedrenjima posve pokvario plasman, jer zadnje dvije regate nije uspio završiti.*

| priželjkivati, očekivati, jamčiti (*adj.*) ~

- *Premda Svjetsko prvenstvo počinje već u subotu, muški slalom u kojem Ivica očekuje visok plasman tek je na rasporedu posljednjeg dana Prvenstva.*

| propustiti

- *Izborniku Repeši i igračima sada slijedi najvažniji zadatak – ne ponoviti pogrešku iz Beograda i propustiti plasman na veliko natjecanje.*

pògodak *m* (*G pl.* pògodākā) → **gôl**

adj.

(*nr.*) postignut, primljen, regularan

- *Nakon primljenog pogotka Kamen Ingrad je u 36. minuti imao prigodu za izjednačenje, no udarac Damira Vuice Butina je ponovno izvrsno obranio.*

| vrijedan, važan, odlučujući, presudan, pobjedonosni, izjednačujući

- *Presudni pogodak za Talijane postigao je Danilo Ikodinović osam sekundi prije kraja.*

| sjajan, (pre)krasan / lijep / divan, atraktivan, fantastičan, precizan, majstorski, odličan

- *Prvo poluvrijeme je zaključeno još jednim sjajnim pogotkom: Rui Costa je centrirao s desne strane, a na loptu je glavom u padu naletio Joao Pinto i ona je odsjela u lijevom kutu engleske mreže.*

| (*nr.*) uzastopan

- *Grci su postigli tri uzastopna pogotka i izjednačili, a u međuvremenu naši dva puta nisu iskoristili igrača više.*

| počasni | zlatni, srebrni

- *Sve eventualne dvojbe oko pobjednika riješio je Lončarević pet minuta kasnije, da bi pet minuta uoči završetka Lazar postigao počasni pogodak za Dardane.*

prep. f.

~ iz jedanaesterca, kontre

- *Ovaj put je Davor Šuker pogotkom iz jedanaesterca donio našoj reprezentaciji neodlučenih 2 : 2.*

| ~ za vodstvo, prednost, pobjedu

- *Pola sata trebalo je francuskom reprezentativcu Thierryju Henryju da postigne još jedan pogodak za vodstvo od 3 : 1.*

sb.

razlika ~ [*pl.*]

- *U završnici utakmice protiv objektivno slabijeg protivnika propustili su popraviti razliku pogodaka.*

| serija ~ [*pl.*]

- *Podravka je nakon 12. minute ubacila u višu brzinu i serijom pogodaka zaključila poluvrijeme s visokih 18 : 10.*

| strijelac (*nr.*) ~

- *Sa suizbornikom se složio i strijelac prvoga pogotka protiv Bugara Fredrik Ljungberg: »Protiv Italije nas čeka potpuno drukčija utakmica.«*

| (*nr.*) ~ prednosti, razlike, zaostataka

- *Cibalia u današnjem uzvratnom susretu kvalifikacija za prvu HNL ima zahtjevnu zadaću – nadoknaditi zaostatak od dva pogotka.*

verb

postignuti (*nr.*) ~ [*sg, pl.*] / postizati ~ [*pl.*], zabiti, dati, utrpiti | primiti (*nr.*) ~ [*sg, pl.*] / primati ~ [*pl.*]

- *Hrvatska reprezentacija tada je Amerikancima uspjela dati samo tri pogotka, što je već samo po sebi respekta vrijedan podatak.*

| poništiti, priznati (*nr.*) ~

- *U posljednjoj minuti prvoga dijela gostima je poništen i drugi pogodak, no ovaj put zbog očitog zaleđa.*

| spriječiti, obraniti (*nr.*) ~

- *Iako je imao dvije nespretna reakcije, u ove je dvije utakmice Turina obranio barem četiri sigurna pogotka.*

| povesti, izjednačiti (*adj.*) ~ [*I*]

- *Gosti su izjednačili prelijepim pogotkom s vrha 16-erca.*

pròtìvnik *m* (*G pl.* pròtìvnika) → **sùpārnīk**

adj.

težak, jak, snažan, neugodan, nezgodan, ozbiljan, kvalitetan, žestok, opasan [*komp, sup.*]

- *Nakon što su u prva dva kola svladali najopasnije protivnike za prvo mjesto u skupini, jučer su odabranici Zorana Roje porazili i do sada vodeću momčad naše skupine.*

| atraktivan, dostojan, ravnopravan, respektabilan

- *Michael Schumacher i njegov Ferrari nisu imali dostojnog protivnika i već su na polovini sezone, još u kolovozu, osigurali nove naslove prvaka.*

| slab, lak / lagan [*komp, sup.*] | bezazlen

- *Preostali dvoboji u skupini protiv slabijih protivnika Slovačke i Novog Zelanda pružit će veliku priliku za plasman u drugu fazu.*

prep. f.

~ u (pret)kolu, (polu)finalu

- *Španjolski mediji već su proslavili četvrtfinalnu pobjedu i naveliko razmišljaju o protivniku u polufinalu (Argentina ili Njemačka).*

sb.

~ ekipe, Cibone, Zagrebaša, Španjolaca

- *Subotnji protivnik Cibone je novi prvoligaš Hermes analitica, koji je ne bi smio ugroziti.*

verb

dobiti, izvući (*adj.*) ~

- *Kapetanica sastava Renata Hodak je kazala: »Dobili smo kvalitetnog i respektabilnog protivnika kojeg ne smijemo podcijeniti bez obzira na to što obje utakmice igramo kod kuće.«*

| podcijeniti, respektirati | pobijediti, poraziti, potući, svladati, nadigrati (*adj.*) ~

- *Carlos Boozer je zabio 23 pogotka i ostvario rekord doigravanja s 22 skoka za Utah, koji je nadigrao svoje protivnike 28 : 18 u zadnjoj četvrtini.*

prvāk m (G pl. prvāka)

adj.

svjetski, europski, olimpijski, domaći / nacionalan, regionalan | španjolski, mađarski, engleski | nogometni, košarkaški, rukometni, sportski

- *Igrači Badel 1862 Zagreba odigrali su u prvoj finalnoj utakmici Kupa prvaka protiv španjolskog i europskog rukometnog prvaka Barcelone neodlučeno 22 : 22.*

| juniorski, kadetski, seniorski | dvoranski, klupski

- *Deseti igrač svijeta Ryung Seung Min u osmini finala je pobijedio dvostrukog juniorskog prvaka Europe Christiana Sussa sa 4 : 1.*

| dvostruki, trostruki, višestruki, uzastopan | aktualan, ovosezonski, bivši / nekadašnji, lanjski / prošlogodišnji

- *Bivši dvostruki svjetski prvak Finac Marcus Gronholm (Peugeot 307) zauzeo je drugo mjesto – za Loebom je zaostao gotovo 50 sekundi!*

sb.

(nr.) titula, naslov (adj.) ~

- *Ženski nogometni klub Osijek proslavio je desetu uzastopnu titulu prvaka Hrvatske.*

| Liga, Kup | ~ Europe, Hrvatske, svijeta

- *Jug je osvojio dva domaća trofeja i zauzeo četvrto mjesto u europskoj Ligi prvaka, za dva koraka bolje nego lani.*

verb

pobijediti, svladati, poraziti, izbaciti

- *Nogometaši Bayern svladali su južnoameričkoga prvaka, argentinsku Boca Juniors, 1 : 0 i tako po drugi puta u svojoj povijesti postali svjetskim prvacima.*

| postati, proglasiti ~ [I]

- *Milanski Inter u srijedu je i službeno proglašen prvakom Italije za prošlu sezonu nakon što je drugostupanjski talijanski sportski sud dan ranije potvrdio kazne Juventus i Milanu.*

prvenstvo *n* (*G pl.* prvenstāvā/-ā)

adj.

svjetsko, europsko, nacionalno / državno, kontinentalno, domaće, španjolsko | atletsko, nogometno, plivačko, košarkaško, vaterpolsko, skijaško

- *Slovaci se pripremaju za nadolazeće svjetsko i europsko juniorsko prvenstvo, dok Šveđani treniraju za svjetsko prvenstvo koje će se održati u mjesecu kolovozu u Zagrebu.*

| juniorsko, seniorsko, kadetsko | ekipno / momčadsko, dvoransko, otvoreno

- *Ohrabrujuće zvuči podatak da je za plasman u finale dvoranskog svjetskog prvenstva trebalo trčati samo tri stotinke brže od hrvatskog rekorda (6,63).*

| posljednje / zadnje, nedavno, lanjsko / prošlogodišnje, ovogodišnje, predstojeće / nadolazeće

- *Jedna od glavnih uzdanica hrvatskog izbornika Slavena Bilića na predstojećem europskom prvenstvu, Niko Kranjčar, nada se i uspješnom nastupu na Euru.*

sb.

završnica / finale, (*nr.*) polufinale, četvrtfinale, izdanje

- *Reprezentacije Maroka i Nigerije plasirale su se u četvrtfinale Afričkog nogometnog prvenstva iz skupine D.*

| rekord, strijelac, pobjednik, favorit, lider, sudionik | poredak / ljestvica, raspored | rasplet, rezultat, iznenađenje

- *Austrijanac Toni Sailer još uvijek je najuspješniji sudionik svjetskih skijaških prvenstava.*

| otvaranje, zatvaranje | start, početak, kraj, završetak

- *Sinoć je na središnjem osječkom trgu održano svečano otvaranje 24. svjetskog prvenstva u kuglanju.*

verb

izboriti, osigurati | osvojiti, izgubiti (*adj.*) ~

- *Od dva domaća trofeja na koje je pucala početkom sezone, Cibona je za jedan već ostala uskraćena, a očito joj neće biti nimalo lako ponovno osvojiti prvenstvo.*

| propustiti, gledati, pratiti

- *»Siguran sam da će zagrebačka publika gledati najbolje europsko karataško prvenstvo nakon Münchena 2000. godine«, rekao je predsjednik Hrvatskoga karataškog saveza Stjepan Čelan.*

rezultāt *m* (*G pl.* rezultāta)**adj.**

konačni, krajnji, postignut, ostvaren

- *Ljubičić je pobijedio Chelu i poravnao konačni rezultat na 2 : 2.*

| pozitivan, negativan, neodlučen / neriješen

- *Nakon prve četvrtine i sjajne igre uslijedio je uobičajeni pad u igri domaćina, koji je u odlučujuću četvrtu četvrtinu ušao s negativnim rezultatom (64 : 71).*

| povoljan, vrijedan, dobar, uvjerljiv, važan, uspješan [*komp, sup.*] | zadovoljavajući, odličan, izvrstan, sjajan, vrhunski, fantastičan | loš, slab, skroman [*komp, sup.*] | dovoljan | (ne)očekivani | željeni, potreban

- *Sasaki je već u prvoj vožnji ostvario odličan rezultat stigavši na sedmo mjesto s 57 stotinki zaostatka za Roccom i Kostelićem.*

| pojedinačni, ekipni | sportski, nogometni

- *Kada je u Eindhovenu osvojila srebrno odličje, izgubivši u finalu od Ni Xie Lian, malo je tko mogao pretpostaviti da će to do danas ostati Tamarin najbolji pojedinačni rezultat na europskim prvenstvima.*

sb.

~ (*nr.*) poluvremena, utakmice, dvoboja, meča | kola, sezone, prvenstva

- *Unatoč vrlo povoljnom rezultatu prve utakmice, trener modrih Aleksej Mihajličenko upozorava sve oko sebe da još ništa nije gotovo.*

| namještanje, lažiranje ~ [*pl.*]

- *Zbog sumnji u namještanje rezultata utakmica, korupciju i druge kriminalne aktivnosti, policija je u godinu dana privela 30 osoba iz poljskog nogometa.*

verb

ostvariti, postignuti / postići, napraviti, izvući, izboriti, polučiti (*adj.*) ~

- *Želimo u Budimpešti postići pozitivan rezultat, što znači da ćemo pokušati pobijediti.*

| izjednačiti, poravnati | preokrenuti, popraviti, kontrolirati

- *Već u 29. minuti Okan Buruk izjednačio je rezultat da bi Kahveci u 54. minuti donio Turcima pobjedu.*

| očekivati (*adj.*) ~

- *Uz uvjet da zadrži tako visoku formu do Atene i na olimpijskim igrama od Mirele Skoko-Čelić možemo očekivati dobre rezultate.*

súdac m (G pl. súdācā)

adj.

glavni, pomoćni, četvrti | disciplinski | nogometni, rukometni, sportski | kvalitetan, iskusan

- *Krešimir Vlajčević, disciplinski sudac Udruge profesionalnih klubova Prve lige, dobio je izvještaje i očitovanje glavnog i pomoćnih sudaca utakmice Dinamo – Osijek.*

sb.

odluka, mišljenje, očitovanje

- *Odluke bugarskih sudaca nikako nam nisu išle na ruku.*

| pristranost, podmićivanje

- *Njemački rukometni klub Kiel, koji se našao u korupcijskoj aferi vezanoj za podmićivanje sudaca, potpuno će promijeniti strukturu i vodstvo kako bi zadovoljio zahtjeve svojih sponzora koji su zaprijetili povlačenjem potpore ako ne dođe do promjene.*

| zvižduk

- *Nakon posljednjeg zvižduka kolumbijskog suca Josea Buitraga došlo je do naguravanja igrača a potom i tučnjave.*

| ~ utakmice, meča

- *Delegat utakmice Osijek – Dinamo, Goran Tenžera, podijelio je kontradiktorne ocjene sucima utakmice: glavni sudac Bebek dobio je visoku pohvalnu ocjenu 3.5, a njegov drugi pomoćnik Stjepan Halaček zaradio je neprolaznu dvojku.*

verb

napasti, vrijeđati, upozoriti

- *Češki nogometaš ističe da nije vrijeđao suca i da mu nije namjerno nagazio na nogu.*

sùpārnīk *m* (*G pl.* sùpārnīka) → pròtīvnīk

adj.

jak, ljut, težak, snažan, moćan, opasan, neugodan, nezgodan, agresivan, raspoložen, ozbiljan, kvalitetan, uvjerljiv, iskusan, zahtjevan, dobar, velik [*komp, sup.*]

- *Donedavni idol Barceloninih navijača Luis Figo ovog je ljeta pristupio njihovom najljucem suparniku, madridskom Realu, za rekordnih 56,1 milijuna dolara.*

| slab, lak / lagan, bezazlen [*komp, sup.*]

- *Puljani nisu bezazlen suparnik, jer su na startu prvenstva uspjeli otkinuti po bod Hajduku i Dinamu.*

| renomiran, ugledan, respektabilan, atraktivan [*komp.*] | ravnopravan, dostojan, odličan, sjajan

- *Plavi su u prvih pola sata vješto parirali znatno uglednijem i iskusnijem suparniku.*

| izravan, potencijalan, mogući, favoriziran, poželjan, idealan

- *I Hajduku i Zagrebu nedjeljna je utakmica veoma važna, jer je riječ o izravnim suparnicima za vrh ljestvice.*

| gradski

- *Vodeći Zagreb ima šest bodova više od Varaždinaca, sedam koraka prednosti pred Splićanima, dok je gradskom suparniku Dinamu pobjegao za teško dostižnih devet bodova.*

sb.

prednost

- *Ne samo da u drugom poluvremenu nismo uspjeli smanjiti prednost suparnika, nego smo potonuli još dublje, rekao je trener Badel 1862 Zagreba Zdravko Zovko.*

| pogreška, slabost

- *Pravilnim pristupom i dosljednim provođenjem taktičkog plana prvi je hrvatski reket profitirao na pogreškama suparnika.*

| susret, okršaj

- *Nitko nije mogao niti zamisliti da će 262. susret gradskih suparnika biti prekinut zbog divljanja Interovih navijača.*

prep. f.

~ u kvalifikacijama, skupini, (pret)kolu, ždrijebu, (četvrt)finalu

- *Turska nam je posljednji suparnik u skupini i vrlo vjerojatno bi taj ogled mogao odlučivati o prvom mjestu.*

verb

pobijediti, poraziti, nadigrati, nadvisiti, nadmašiti, svladati, dotući, slomiti | iznenaditi, izbaciti

- *Uvjerljiv poraz Varteksovaca u danskoj prijestolnici iznenađenje je zbog činjenice da su u Varaždinu uspjeli nadigrati suparnika s 3 : 1.*

| respektirati, poštivati (*adj.*)

- *Bivši napadač Vlaović smatra da Hrvati moraju respektirati idućeg suparnika i maksimalno koncentrirano dočekati ogled u Beču.*

| poznavati | podcijeniti, precijeniti (*adj.*)

- *Protiv Zagreba imamo najviše izgleda da obogatimo naš bodovni saldo, no to ne znači da podcjenjujem našeg suparnika.*

| saznati, doznati, izvući, dobiti, dočekati

- *Varaždinci nestrpljivo isčekuju petak kad će doznati suparnika u drugome kolu.*

tèrèn m (G pl. teréna)

adj.

teniski, nogometni, odbojkaški, sportski | zemljani, travnati

- *Nicolas Escude, heroj prošlogodišnjeg trijumfa na travnatim terenima u Melbourneu protiv Australije, još i danas prima pohvale za najbolji tenis karijere i savršeni omjer pobjeda i poraza u nastupima za reprezentaciju (5 : 0).*

| glavni, pomoćni, središnji / centralni, vanjski, unutarnji

- *U trenutku kad je na centralnom terenu Wimbledona izgledalo kako će Tim Henman postati prvi Englez koji je nakon 1938. godine dohvatio finale spustila se kiša.*

| domaći, gostujući

- *Nogometaši Kamen Ingrada današnjim susretom protiv Varteksa na domaćem terenu ulaze u izuzetno tešku seriju utakmica u iduća dva tjedna.*

| sklizak, loš, neravan, blatnjav, mokar, pogodan, odličan

- *Igračima je mnogo problem pričinjavalo kontroliranje lopte na neravnom i zaleđenom terenu pa u prvom poluvremenu nije bilo previše prilika za pogotke.*

sb.

rub, sredina / centar, polovica

- *Slovinci su i u nastavku vrlo disciplinirano djelovali na sredini terena, što je za našu reprezentaciju bio nerješiv problem.*

| golf

- *Nakon višemjesečnih priprema, pomno skrivenih od očiju javnosti, kreću zemljani radovi za golf teren uz savsku obalu kraj Sveučilišne bolnice.*

verb

iskoristiti (adj.) | dominirati ~ [I]

- *Upitno je mogu li očito posustali Novogradišćani maksimalno iskoristiti domaći teren protiv trećeplasirane osječke Olimpije.*

| napustiti

- *Cesar je zbog lakše ozljede morao napustiti teren, a u tim trenucima na Dinamovoj klupi više nije bilo ni jednog rezervnog igrača.*

| pripremiti

- *»Croatia Cup« će biti održan 28. lipnja i do tada treba dobro pripremiti teren za dolazak velikog broja natjecatelja iz cijele Hrvatske.*

trener *m* (*G pl. trenerā*)**adj.**

proslavljen, legendaran, trofejan [*sup.*] | iskusan [*komp.*], vrhunski, odličan, sjajan, darovit

- *U načelu smo dogovorili s prof. Ljudevitom Ištokom,iskusnim nogometnim trenerom, da preuzme dužnost voditelja naše mlade ekipe.*

| nogometni, košarkaški, atletski, osobni, sportski / športski, kondicijski | pomoćni, glavni | klupski, juniorski | maksimirski, poljudski

- *Trener Igor Lovrinov je koristio sve igračice, osim Jelene Čebukine, koja je u Tunisu ujedno i pomoćni trener reprezentacije.*

| dojučerašnji, donedavan, bivši, nekadašnji, dosadašnji | sadašnji | dugogodišnji

- *Da je Polovanec najbrži Dinamov nogometaš uporno je ponavljao donedavni maksimirski trener Ilija Lončarević, a ova se tvrdnja ne razlikuje mnogo niti od mišljenja sadašnjega stručnog vodstva.*

sb.

~ momčadi, kluba, reprezentacije | prvoligaša, juniora, reprezentativaca | modrih / plavih, bijelih, bijelo-plavih | zagrebaša | mladostaša | žutih, vukova, cibosa

- *Niko Kovač ostat će zaposlenik svoga dosadašnjeg kluba, austrijskog prvaka Red Bulla iz Salzburga, u kojem će preuzeti ulogu trenera juniora.*

| smjena | odlazak, ostavka | dovođenje, dolazak

- *Sigurno je da će neki igrači imati dodatan motiv protiv Repešine momčadi, jer su se osjetili povrijeđenima iznenadnim odlaskom bivšeg trenera, kazao je Cibonin strateg Aleksandar Petrović.*

verb

smijeniti, promijeniti, otpustiti | postaviti

- *Neki će ići toliko daleko da u svemu prepoznaju osvetu Danka Radića, jer je klub smijenio njegovog trenera Spahiju i nije postavio drugi Radićev izbor Dražena Brajkovića kao novog trenera.*

utakmica *f* (*G pl.* utakmica)

adj.

prijateljska, pripremna, ogledna, uzvratna, gostujuća, službena, međunarodna | (polu / četvrt)finalna, kvalifikacijska, prvenstvena, prvoligaška, reprezentativna | nogometna, košarkaška, vaterpolska

- *Zbivanja u uzvratnoj kvalifikacijskoj utakmici protiv KK Međimurja obilježili su navijački neredi.*

| (*nr.*) prethodna, predstojeća / buduća, sljedeća / iduća, završna / finalna, posljednja / zadnja

- *Iduće srijede na Kantridi se igra prva finalna utakmica Kupa Hrvatske.*

| dosadašnje (*nr.*) (*adj.*) ~ [*pl.*]

- *U dosadašnjih pet gostujućih utakmica nije osvojen ni bod, a postignut je samo jedan jedini pogodak.*

| teška, zahtjevna, zanimljiva, neizvjesna, dramatična, atraktivna, ozbiljna, kvalitetna [*komp, sup.*] | odlična, sjajna | loša [*komp.*]

- *Sigurno nas očekuje teška i neizvjesna utakmica u kojoj nam je glavni cilj ne izgubiti.*

| presudna / odlučujuća, ključna, bitna

- *Sljedeće nedjelje Podravka igra odlučujuću utakmicu za četvrtfinale protiv Dunaferra u Dunajvarosu.*

| (*nr.*) uzastopna, odigrana, dobivena, izgubljena, izjednačena, neodlučena

- *Nakon deset odigranih utakmica obje momčadi imaju istovjetan bodovni saldo (7).*

sb.

rezultat / ishod, igrač, junak, sudac, prilika, favorit, pobjednik, domaćin ~ [*sg.*]

- *Premda je Marijan Vuka bio dvostruki strijelac, igrač utakmice bio je njegov suigrač iz napada Vjekoslav Švađumović.*

| raspored ~ [*pl.*], termin | prijenos, emitiranje, snimka, najava

- *Nakon 22. kola prvenstva mora se odrediti raspored utakmica trećeg kruga, koji pak ovisi o redoslijedu na ljestvici nakon završenog drugog dijela prvenstvenog natjecanja.*

| namještanje

- *Posljednjih je nekoliko godina zbog korupcije i namještanja utakmica suspendirano dvadesetak sudaca.*

| otvaranje, start / početak, kraj / završetak

- *U nekim predviđanjima rezultata za susret s Hajdukom bitno će biti otvaranje utakmice, tj. početnih 15-ak minuta.*

| prekid, nastavak, tijek, (nr.) minuta, sekunda ~ [sg.]

- *U zadnjih 30-ak minuta utakmice protiv Slaven Belupa Dinamovi su nogometaši postigli tri pogotka i osigurali uvjerljivu pobjedu od 5 : 1 (1 : 0).*

| ~ (nr.) (pret)kola, kupa, skupine

- *U utakmici 3. kola skupine A na Europskom prvenstvu Mađarska svladala Hrvatsku 7 : 6 pa će naši vaterpolisti najvjerojatnije biti drugi te u četvrtfinalu igrati sa Srbijom.*

| (nr.) ~ neigranja

- *Napadač brazilskog nogometnog prvoligaša Palmeirasa Diego Souza kažnjen je s osam utakmica neigranja zbog udaranja suparničkog igrača tijekom utakmice protiv Santosu.*

verb

(od)igrati, odraditi, propustiti | (iz)gubiti, dobiti

- *Tako smo mi prošle godine na vlastitom terenu izgubili utakmicu od šibenske momčadi, iako smo bili među tri najbolja kluba u zemlji.*

| započeti, prekinuti, odgoditi

- *Početkom drugog poluvremena počela je padati jaka kiša i sudac Galović je u 49. minuti morao privremeno prekinuti utakmicu.*

| gledati, pratiti

- *Bilo je mnogo onih koje je razočarala vijest da se u prodaji uopće nisu našle ulaznice za donju zapadnu tribinu s koje je najugodnije pratiti utakmice.*

završnica *f* (*G pl. završnica*) → **finale**

adj.

neizvjesna, dramatična, uzbudljiva, napeta, infarktna, furiozna, tijesna | izjednačena, mirna

- *Zadrani su u uzbudljivoj završnici na Stanovima uspjeli sačuvati remi i pomoći Hajduku da se ponovno dočepa čelne pozicije na ljestvici.*

| sjajna, spektakularna, fantastična, briljantna, nevjerojatna

- *U nevjerojatnoj završnici finala EP-a Rusija je nakon pune 22 godine došla do europskog naslova svladavši domaćina sa 60 : 59.*

| olimpijska, nogometna, kvalifikacijska | jesenska, ovosezonska

- *Koprivnički Slaven Belupo lošim je učinkom u jesenskoj završnici propustio osigurati Ligu za prvaka i prije proljetnog nastavka.*

sb.

pobjednik

- *Četverostruki pobjednik ATP-završnice Federer će se pak u meču kasnije ogledati sa Španjolcem Verdascem.*

| rasplet, rezultat

- *Rasplet završnice prvenstva HNL u borbi za prvaka mogao bi se odigrati u Velikoj, a ključnu ulogu mogao bi imati Kamen Ingrad.*

| ~ (polu)sezone, prvenstva, kupa, turnira, dvoboja, natjecanja | poluvremena, doigravanja

- *Federer će pokušati nastaviti savršenih 16 uzastopnih pobjeda u završnicama turnira, dok će Hewitt pokušati uzvratiti Čarobnjaku iz Basela za šest uzastopnih poraza u prošloj sezoni.*

verb

izboriti, osigurati, dočekati, propustiti

- *Zadrani su tako izborili završnicu u kojoj će sigurno imati najveću podršku s tribina, budući da se sve preostale utakmice Kupa igraju u Jazinama.*

| (od)igrati | izgubiti

- *Mladi Damir Rančić bio je najbolji pojedinac – briljantno je odigrao završnicu i pokazao treneru Predragu Kruščiću da i ubuduće mora računati na njega.*